

ERKEN İFA^(*)

Zmnako Mohammed SHARI^(**)

Öz

Borçlar hukuku, bireyler arasındaki ekonomik ilişkileri düzenleyen ve bu ilişkilerin temel prensiplerini belirleyen önemli bir hukuk dalıdır. Bu kapsamda, borçlu ve alacaklı arasındaki temel yükümlülüklerin zamanında ve doğru şekilde yerine getirilmesi, hukuki güven ve iş birliği açısından büyük önem taşır. Erken ifa ise, borçlar hukukunda öne çıkan ve tarafların hak ve yükümlülüklerini etkileyen önemli bir kavramdır. Bu makalede, erken ifa kavramının tanımı, hukuki niteliği, şartları, uygulama alanları ve beraberinde getirdiği sonuçlar ele alınmıştır. Borçlunun borcunu belirlenen ifa zamanından önce yerine getirmesi durumu olan erken ifanın hem borçlunun hem de alacaklının perspektifinden inceleneceği bu makale ilgili taraflara ve literatüre önemli bilgiler sunmayı hedeflemektedir. Erken ifa konusunda mevcut düzenlemelerin yanı sıra, Türk Borçlar Kanunu'nda ve ilgili içtihat örneklerinde yer alan prensipler de detaylı bir şekilde ele alınmış, böylece bu konunun anlaşılması ve uygulanması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca, erken ifanın ticari ilişkilerde ve günlük hayatta nasıl etkili bir araç olarak kullanılabileceği üzerinde durulmuş ve pratik örneklerle desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler

İfa, Erken İfa, Muacceliyet, İfa Zamanı, Vade.

EARLY PERFORMANCE

Abstract

The law of obligations is an important branch of law that regulates the economic relations between individuals and determines the basic principles of these relations. In this context, the timely and correct fulfillment of the basic obligations between debtor and creditor is of great importance for legal trust and cooperation. Early performance is an important concept that stands out in the law of obligations and affects the rights and obligations of the parties. In this article, the definition, legal nature, conditions, application areas and consequences of the concept of early performance are discussed. This article, which will examine early performance, which is the situation where the obligor fulfills its obligation before the specified time of performance, from the perspective of both the obligor and the creditor, aims to provide important information to the relevant parties and the literature. In addition to the existing regulations on early performance, the principles set forth in the Turkish Code of Obligations and the relevant case law are also discussed in detail, thus facilitating the understanding and application of this issue. In addition, how early performance can be used as an effective tool in commercial relations and daily life is emphasized and supported by practical examples.

Keywords

Performance, Early Performance, Acceleration, Time of Performance, Maturity.

^(*) [Makalenin Dergiye Geliş Tarihi: 07.10.2024](#) - [Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 23.12.2024](#)
[DOI No: 10.54704/akdhfd.1562727](#)

^(**) [E-posta: Zmnako.shary@uhd.edu.iq](mailto:Zmnako.shary@uhd.edu.iq)
[Orcid Id: https://orcid.org/0009-0002-7409-6482](https://orcid.org/0009-0002-7409-6482)

Extended Abstract

The law of obligations is a key branch of law that regulates economic relationships between individuals and establishes the fundamental principles underlying these relationships. Within this framework, the timely and accurate fulfillment of primary obligations between debtor and creditor is crucial for ensuring legal certainty and fostering mutual cooperation. Early performance, an essential concept within the law of obligations, has a significant impact on the rights and duties of the involved parties, making it an area worthy of detailed examination.

In this article, the concept of early performance is explored comprehensively, addressing its definition, legal nature, conditions, scope of application, and the effects it brings about. Early performance refers to situations in which the debtor fulfills their obligation before the due date originally agreed upon. This early fulfillment of an obligation carries implications for both the debtor and the creditor, affecting their respective rights, duties, and the overall dynamics of their legal relationship. By examining early performance from the perspectives of both the debtor and the creditor, this article aims to offer insights that are valuable to both academia and legal practice.

To provide a well-rounded understanding, the article reviews existing legal regulations regarding early performance, with a particular focus on the provisions within the Turkish Code of Obligations. Relevant principles outlined in case law are also discussed, thereby facilitating a clearer comprehension of how early performance is interpreted and applied within the Turkish legal system. By including case law examples, this article aims to make the concept more accessible and applicable to real-world scenarios.

In addition to its theoretical framework, the article also delves into the practical implications of early performance in various contexts, such as commercial transactions and everyday contractual relationships. The potential benefits of early performance, such as fostering efficiency and building trust, are highlighted alongside the challenges it may present, like the creditor's right to accept or refuse early fulfillment. This dual perspective sheds light on how early performance can serve as an effective tool within commercial settings, enabling parties to manage their obligations more flexibly.

Understanding the legal nature of early performance is vital for appreciating its effects on the overall legal relationship between the parties. It raises several critical issues, such as the validity of early performance, the creditor's discretion in accepting or refusing it, and the conditions under which the debtor can be considered as having fully discharged their obligation. By examining these issues, the article aims to clarify how early performance impacts the fulfillment of obligations and the completion of legal duties.

Ultimately, this article provides a thorough analysis of early performance within the law of obligations, offering both a theoretical foundation and practical insights into its applications. It aims to contribute to a deeper understanding of this complex legal concept, aiding both legal professionals and academics in their endeavors to apply and interpret the law effectively. Through this examination, the article demonstrates how early performance not only ensures the timely and efficient discharge of obligations but also enhances cooperation and trust between parties, thus playing a significant role in the stability and reliability of economic relationships.

GİRİŞ

Borçlar hukukunda, borçlunun belirlenen ifa zamanından önce borcunu yerine getirmesi durumu olan erken ifa hem alacaklı hem de borçlu açısından önemli sonuçlar doğurabilen bir kavramdır. Erken ifa kavramı, ilişkilerde hem borçlu hem de alacaklı açısından çeşitli sonuçlar doğurur. Erken ifanın hukuki niteliği, borçlunun yükümlülüğünü zamanından önce yerine getirmesinin, taraflar arasındaki hak ve yükümlülükleri nasıl etkilediğini anlamak için kritik bir öneme sahiptir. Bu niteliğin belirlenmesi, erken ifanın geçerliliği, alacaklının kabulü ve borçlunun yükümlülüklerinin tamamlanmış sayılması gibi önemli meseleleri içerir. Bu kavram, taraflar arasındaki mali yükümlülüklerin zamanında ve etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlamanın yanı sıra, iş birliği ve güvenin güç-

lendirilmesine de katkı sağlar. Bu makalede, erken ifa kavramının tanımı, hukuki niteliği, ifa zamanı, uygulama alanları ve beraberinde getirdiği sonuçlar detaylı bir şekilde ele alınmış, böylece bu önemli konunun anlaşılması da kolaylaşmıştır.

I. İFA KAVRAMI VE İFA ZAMANI

A. GENEL OLARAK İFA KAVRAMI

İfa terimi kavramsal olarak halihazırda yürürlükte bulunan 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda tanımlanmış değildir¹. Aynı şekilde mehzaz kanun olan İsviçre Borçlar Kanunu'nda da ifa terimi kavramsal olarak tanımlanmamıştır. Hukuk literatüründe ifa kavramı, borç ilişkisi ile doğrudan ilişkilidir. İfa kavramından önce, geniş anlamda borç kavramına değinmek gerekirse, borç kavramı bir kişi başka bir kişiye karşı sorumluluğu olan bir şeyi yapma, yapmama veya verme yükümlülüğü ile yüklenmesi hali olarak tanımlanabilmektedir².

Borç ilişkileri genellikle iki temel ögeden oluşmaktadır. Bu öğelerden birincisi alacaklı iken ikincisi ise borçludur. Alacaklı, borçlu tarafından yerine getirilmesi gereken bir talepte bulunabilir ve bu talep genellikle bir sözleşme, yasa veya hukuki ilişkiyle belirlenmiş olur. Yani söz konusu edim, yukarıda da açıklanmış olduğu üzere bir şeyi yapma, yapmama veyahut da verme yükümlülüğüdür. Bu anlatımın mefhum-u muhalifinden de anlaşılıyor olduğu üzere borçlu ise bir borç ilişkisi içerisinde alacaklıya karşı belirli bir edimi ifa etmekle yükümlü olan kişi anlamına gelmektedir. Bu ifa yapma şeklinde olabileceği gibi yapmama şeklinde de olabilmektedir³. Borç ilişkisinde borçlunun alacaklıya karşı, bir şeyi verme şeklinde de edimi söz konusu olabilmektedir.

İfa kavramı, bir borç ilişkisi içerisinde, borcun yerine getirilmesi veya edimlerin yerine getirilmesi anlamına gelir⁴. Bir başka anlatımla ifa, borçlu tarafından borç altındaki yükümlülüklerin tamamlanması sürecinin tamamına verilen isimdir. Genel mahiyette ifaya örnek vermek gerekirse, bir sözleşmede belirtilen bir malın teslim edilmesi, taraflarca mutabık kalınmış olan bir hizmetin sağlanması veya belirli bir vade çerçevesinde anlaşılan tutarda bir ödemenin yapılması gibi eylemler ifa olarak tanımlanmaktadır⁵. Borcun ifa edilmesi hali, borcu sona erdiren sebeplerden biridir⁶. Bir başka anlatımla ifa, borcun yerine getirilmesi için

¹ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023), 251.

² Altan Fahri Gülerci, *Meslek Yüksekokulları, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri İçin Borçlar Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014), 17.

³ Kenan Tunçomağ, "Borçlar Hukuku", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 29, S. 1-2, (2011): 374-395.

⁴ Gülerci, *Borçlar Hukuku*, 29.

⁵ Oğuzman, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 948.

⁶ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2023), 254.

gereken şartların, borcun tarafları olan hem alacaklı hem de borçlu tarafından tamamlandığı ve borcun artık mevcut olmadığı noktayı işaret eder. Kısacası ifa, bir borcun yerine getirilmesi sürecini ve sonucunu ifade etmektedir.

İfanın, borç ilişkisinin önemli unsurları arasında yer aldığı söylenebilmektedir⁷. Detaylı olarak açıklanmış olan bu tanımlamalar ışığında ifanın hukuki unsurları, borçlunun edimi doğru şekilde yerine getirmesi gerektiği gibi, zamanında, eksiksiz ve sözleşmede belirtilen şartlara uygun olarak yerine getirilmesini de kapsamaktadır. Borçlu, ifa edilmemiş bir borcu için alacaklı tarafından sorumlu tutulabilir ve bu durumda alacaklı yasal yollara başvurabilir.

B. İFANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

İfanın hukuki niteliğine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır. İfanın bir maddi fiilden ibaret olduğuna ilişkin görüş uyarınca bir borç ilişkisi kapsamında ifanın gerçekleştirilebilmesi için borç ilişkisi olan sözleşme ile belirlenmiş olan fiilin borçlu tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir⁸. Bahse konu maddi fiil görüşüne göre borç ilişkisinin taraflarının ifa sebebi üzerinde bir anlaşmaya varmalarına gereklilik bulunmamaktadır. Bununla birlikte maddi fiil görüşü, ifanın hukuki işlem niteliğini haiz olmadığını savunmaktadır. Buna göre de ifanın gerçekleşmiş olduğundan bahsedilebilmesi için borç ilişkisinin tarafları olan alacaklı ve borçlunun, ifayı gerçekleştirmeye yani borcu sona erdirmeye yönelik olarak irade beyanında bulunmaları şartı da aranmayacaktır⁹. Alacaklı ve borçlunun ifa sebebi üzerinde anlaşmaya varıp borcu sona erdirmeye yönelik olarak karşılıklı irade beyanında bulunmaları hali ise ifanın maddi bir fiil olduğunu savunan bu görüşe göre önem arz etmemektedir.

İfanın hukuki niteliğine ilişkin Türk Hukukunda da hâkim olan bir diğer görüş ise, ifanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan sınırlı sözleşme görüşüdür¹⁰. İfanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca ifa bakımından genel bir kural kabul edilemeyecektir. Nitekim alacaklı ve borçlu arasındaki borcun kaynakları her bir ilişkide birbirinden farklılık göstermektedir. Örnek vermek gerekirse bazı edimlerin ifa edilmesi taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinden kaynaklanmakta iken bazı edimler ise maddi bir fiilin yerine getirilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Yani en geniş anlatımla ifa yapma, yapmama veyahut verme yani bir mal üzerinde tasarruf etme şeklinde görünebilmektedir¹¹.

⁷ Safa Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2012), 321.

⁸ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, (İstanbul: Filiz Yayınevi, 1993), 760, 761.

⁹ Rona Serozan, Necip Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 3. Cilt, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme*, (İstanbul: Filiz Yayınevi, 2002), § 1, N. 13a vd.

¹⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 192, 193.

¹¹ Andreas, von Tuhr ve Arnold, Escher. Allgemeiner Teil des schweizerischen Obligationenrechts, zweiter Band, Dritte Auflage, (Schulthess, Zürich 1974), 8, 9; Oğuzman, Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 194; Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 249.

İfanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca yapmama borçlarını ele alacak olursak yapmama konulu borçlar bakımından önem arz etmekte olan husus, borçlu tarafından borca aykırı herhangi bir davranışta bulunulmamış olmasıdır. Borçlunun yapmama edimi ile yüklenmiş olduğu borç ilişkileri bakımından borçlunun bu yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde, ihlal davranışındaki kusurunun yani bir başka anlatımla borçlunun borcuna aykırı hareket etme kastıyla hareket edip etmediği araştırılmayacaktır. Nitekim ifanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca borçlunun kastının herhangi surette bir önemi bulunmamaktadır¹². Bu doğrultuda borç ilişkisinin taraflarının fiil ve aynı zamanda hak ehliyetlerinin var olup olmaması da ifanın gerçekleştirilmesi bakımından önem arz eden bir husus değildir. Örnek vermek gerekirse rekabet hukuku kapsamında aynı sektörde faaliyet göstermekte olan bir firma ile rekabet etmeme edimi ile yüklenmiş bir borçlunun, rekabet etmeme edimini unutarak hareket etmesi ya da ayırt etme gücünü kaybetmesi halinde, ifanın sınırlı sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca ifanın yine de gerçekleşmiş olduğunu söylemek doğru olacaktır¹³.

İfanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca yapma borçlarına ilişkin ifaya örnek vermek gerekirse bir taşıma sözleşmesi kapsamında kendisine taşıması için verilmiş olan bir eşyayı, sözleşmeye uygun bir şekilde taşıyan kişi, edimi ifa ettiği kastı ile hareket etmese ve hatta taşıma esnasında ayırt etme gücünden yoksun olsa dahi edimini ifa etmiş sayılacaktır. Yukarıda da açıklanmış olduğu üzere ifanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca yapma borçlarında ifa bakımından önemli olan husus, taraflarca belirlenmiş olan şartlar çerçevesinde fiil ve hareketlerin gerçekleştirilmesidir.

İfanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca verme borçları bakımından önem arz etmekte olan husus, taraflar arasında akdedilmiş olan sözleşme uyarınca belirlenmiş şartlardaki tasarruf eyleminin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Aynı şekilde yapma ve yapmama borçlarında olduğu gibi borçlunun edimi ifa etme konusunda kastının bulunup bulunmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak yapma ve yapmama borçlarından farklı olarak verme borçlarında hak ve fiil ehliyetinin önemi bulunmaktadır¹⁴. Çünkü verme borçlarının ifa edilebilmesi için tasarruf ehliyeti kavramı devreye girmektedir ve tasarruf ehliyeti de hak ve fiil ehliyetinin varlığı ile doğrudan ilişkili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁵. Bu açıdan değerlendirildiğinde ifanın sınırlı bir sözleşme olduğunu savunan görüş uyarınca verme borçları bakımından borcun ifa edilebilmesi

¹² Oğuzman, Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 192.

¹³ Oğuzman, Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 193.

¹⁴ Oğuzman, Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 193.

¹⁵ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 906; Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 249; Oğuzman/Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 194.

için borçlunun tasarruf ehliyetine bir başka söyleyişle hak ve fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bununla birlikte bazı durumlarda ifanın gerçekleşebilmesi için alacaklının da işleme katılması gereken durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu şekildeki durumların varlığı halinde borçlunun yanında alacaklının da hak ve fiil ehliyetine sahip olması şartı aranmaktadır.

C. İFA ZAMANI

Borç ilişkisi çerçevesinde ifadan bahsedilebilmesi için ifanın, taraflar arasındaki ilişki ile belirlenmiş olan ifa zamanında yerine getirilmiş olması gerekmektedir. İfa zamanı en genel ve temel anlamıyla, borçlunun borcunu yerine getirmesi gereken zaman olarak tanımlanabilmektedir¹⁶. İfa zamanı, sözleşmeye veya hukuki düzenlemelere göre değişebilmektedir. Borçlar hukuku kapsamında ifa zamanı, borçlunun yükümlülüklerini hangi zaman diliminde yerine getirmesi gerektiğini belirler. Bu durum borç ilişkisinin temel unsurlarından biridir. Vadeye bağlı olmayan borçlarda borç doğduğu anda muaccel olacağından, borcun doğumu ve ifa zamanı aynıdır¹⁷. Vadeye bağlı borçlarda ifa zamanı ertelenmiştir.

Borç ilişkilerinin tümünde edimin ifa edileceği zaman mevcuttur. İfa için herhangi bir vade kararlaştırılmadığı halde dahi bir ifa zamanı bulunmaktadır. Bu durumlarda borç ilişkisinin kurulduğu anda edimin derhal ifa edileceği hüküm altına alınmıştır (TBK m. 90). Bununla birlikte derhal teriminin dürüstlük kuralı doğrultusunda yorumlanması ve ifa için borçluya ihtiyaç duyacağı zamanın tanınması gerekmektedir¹⁸.

İfa zamanı teriminin tanımlaması yapılırken “muacceliyet” kavramından da bahsedilmesi gerekmektedir¹⁹. Kanun’da muacceliyet tanımı yapılmamış olsa da doktrinde kabul gördüğü üzere muacceliyet genellikle borcun muaccel hale gelmesi, alacaklının ifayı talep etmesi ve bunun için borçluyu dava edebileceği anın gelmesini ifade etmektedir²⁰. Bir başka görüşe göre muacceliyet; ifanın istenebilir duruma gelmesi şeklinde tanımlanmaktadır²¹.

Sözleşmelerde, ifa zamanı genellikle taraflar arasında açıkça belirlenir. Örnek vermek gerekirse, bir satış sözleşmesinde malın teslim edilme tarihi veya bir hizmet sözleşmesinde hizmetin sunulacağı tarih genellikle sözleşmede belirtilir.

¹⁶ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 267.

¹⁷ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* 554; Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 323; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 947; Hüseyin Hatemi ve Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölümler*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011), 228.

¹⁸ M. Oğuzman ve Kemal, Turgut Öz, M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 338.

¹⁹ Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 321.

²⁰ Haluk, Tandoğan. *Türk Mesuliyet Hukuku*, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 470.

²¹ Melek Bilgin Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), 16.

Bu tarihler, ifa zamanı olarak kabul edilir. Bu doğrultuda örneğin taraflar arasında akdedilmiş olan bir satış sözleşmesinde satıcı tarafından malın 10 Temmuz 2024 tarihinde teslim edileceği belirlenmiş ise bahse konu ilişki bakımından ifa zamanı 10 Temmuz 2024 tarihidir.

İfa zamanı belirli bir tarih olarak belirlenebileceği gibi belirsiz tarihler ve yahut birbirini takip eden tarihler şeklinde de belirlenebilmektedir²². Bu duruma örnek vermek gerekirse, bir kira sözleşmesinde kiracının her ayın onuncu gününde kira bedelini ödeyeceğinin kararlaştırılması halinde, birbirini takip eden tarihler şeklinde ifa zamanı belirlenmiş olduğu söylenebilir. Bununla birlikte taraflar arasında akdedilmiş bulunan sözleşmede belirsiz bir zaman dilimi de ifa zamanı olarak belirlenmiş olabilmektedir. Bu duruma örnek olarak ise evde hizmet sözleşmesi gereği (TBK m. 461) gerçekleştirilecek çeviri hizmetinde işçiye iş sahibi tarafından ödenecek ücret bakımından “işler tamamlandığında” şeklinde ifa zamanı kararlaştırılmış olması hali verilebilir. Bu durumda ifa, işler tamamlandığında makul bir süreyle riayet edilerek gerçekleştirilmelidir.

Taraflar arasındaki ilişkiler ile ifa zamanı belirlenebileceği gibi bazı durumlarda ise taraflar sözleşme ile ifa zamanı belirlememektedirler²³. Eğer bir sözleşmede ifa zamanı açıkça belirtilmemişse, ifa zamanı belirlenirken, tarafların niyetleri, sözleşmenin doğası ve alacaklının talebi dikkate alınır. Ayrıca, taraflardan da makul bir süre içinde ifa beklenir. Taraflar arasında akdedilmiş olan sözleşmede ifa zamanı belirlenmemişse, Türk Borçlar Kanunu ve konu ile ilgili olarak yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri devreye girer. Örnek vermek gerekirse Türk Borçlar Kanunu uyarınca bir borç ilişkisi kapsamında borçlunun borcunu ifası için bir zaman dilimi belirlenmemişse alacaklının borcu talep ettiği anda borçlu, borcunu ifa etmekle yükümlüdür.

Eğer borçlu, ifa zamanında alacaklıya karşı olan yükümlülüğünü gerektiği gibi yerine getirmemişse, bu durum ifada gecikme olarak değerlendirilir. Bu gecikme bazı koşulların gerçekleşmesi halinde borçlunun temerrüdü olarak değerlendirilmekte, diğer bir ifade ile borçlunun ifada nitelikli gecikmesi söz konusu olmaktadır²⁴. TBK m. 117-126’da düzenlenen borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümler gereğince, borçlunun borcunu ifa etmede gecikmiş olması nedeniyle alacaklı zarar görmüşse başvurabileceği bazı seçimlik haklar bulunmaktadır. Buna dayanarak alacaklı borçludan aynen ifa ve gecikme tazminatı talep etme, borcun ifa edilmemesi sebebiyle olumlu (müspet) zararının tazminini, sözleşmeden dönerek olumsuz (menfi) zararının tazminini talep edebilmektedir.

Sonuç itibarıyla yukarıda da açıklanmış bulunan tanımlamalar doğrultusunda, borçlar hukukunda ifa zamanı, borçlunun yükümlülüğünü yerine getirmesi

²² Gülerci, *Borçlar Hukuku*, 42.

²³ Oğuzman, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 189.

²⁴ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 376.

gereken tarih veya süreyi ifade eder ve bu zaman, sözleşme hükümlerine veya halihazırda yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine bağlı olarak belirlenmektedir. Alacaklı ve borçlu bakımından ifa zamanının önemine aşağıda değinilmiştir.

1. Alacaklı Bakımından

Bir borcun yerine getirilmesi anlamına gelen ifade borçlunun yanında alacaklının da çeşitli yükümlülükleri bulunmaktadır. Taraflar arasında tesis edilmiş bulunan borç ilişkisi kapsamında belirlenen ifanın gereği gibi yerine getirilebilmesi bakımından borçlu ile birlikte alacaklının da çeşitli yükümlülüklerine uygun hareket etmesi gerekmektedir²⁵. Alacaklı bakımından ifa zamanı da önem arz etmektedir. Taraflar arasında kurulmuş olan ilişki çerçevesinde borçlu tarafından yerine getirilmesi gereken edimin ifa zamanına da riayet edilerek yerine getirilmesi gerekmektedir²⁶.

Genel kural, bir borç ilişkisi çerçevesinde alacaklının borçlu tarafından kendisine teklif edilmiş bulunan edime uygun ifayı haklı bir sebebi bulunmadıkça kabul edeceği yönündedir²⁷. Eğer ki alacaklı haklı bir sebep olmaksızın, borçlu tarafından kendisine edime uygun olarak teklif edilmiş olan ifayı yerine getirmeye ise yürürlükteki mevzuat hükümleri doğrultusunda alacaklı temerrüdüne düşmüş olur. Bununla birlikte bir borç ilişkisi kapsamında borçlu, alacaklıya erken ifa teklif etme konusunda kural olarak yetkiyi elinde haiz bulundurmaktadır. Yürürlükteki hükümler doğrultusunda taraflar arasında kurulmuş bulunan ilişki çerçevesinde belirlenmiş bulunan şartlara uygun olarak teklif edilen ifanın alacaklı tarafından kabul edilmemesi hali istisnadır. Zira alacaklı borçlunun usulüne uygun ifa teklifini haklı bir nedene dayanmadan kabul etmediğinde alacaklı temerrüdü oluşur²⁸. Burada ifa engeli alacaklının hareketsizliğinden gerçekleşir.

2. Borçlu Bakımından

İfa, bir ilişkinin taraflarından borçlu ile alacaklıya nazaran borç ilişkisi ile daha çok ilişkili bir kavramdır. Nitekim ifa kavramı terim olarak, borçlunun alacaklıya karşı yüklenmiş olduğu edim borcunu gereği gibi yerine getirmesi anlamına gelmektedir²⁹. Borçlunun muacceliyet gününden önce borcunu ifa etme zorunluluğu yoktur. Alacaklı borçludan ifayı talep edemez. Ancak borçlu isterse borcunu muacceliyet gününden önce ifa edebilir³⁰. Kural bu olsa da sözleşmenin özelliğinden veya hükümlerinden ya da durumun gereği olarak tarafların farklı

²⁵ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 894.

²⁶ Tunçomağ, "Borçlar Hukuku", 388.

²⁷ Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 251.

²⁸ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 1011; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 361.

²⁹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 192, 193.

³⁰ Bkz. Kenan Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler*, (İstanbul: Sermet Matbaası, 1976), 691.

bir düşüncede olduklarının anlaşılması durumunda, alacaklının erken ifa teklifini geri çevirmesi mümkündür³¹. Bunun nedeni vadenin hem borçlu hem de alacaklı yararına kararlaştırılmış olmasıdır.

Taraflar arasında tesis edilmiş bulunan ilişki çerçevesinde borçlunun borcunu, aralarındaki sözleşme ile belirlenmiş şartlara uygun olarak tam ve zamanında ifa etmesi gerekmektedir³². Bu durumun aksi söz konusu olduğunda ise borca aykırılıktan bahsedilebilir. Örnek vermek gerekirse, bir satış sözleşmesinde satıcı tarafından alıcıya satılan bir malın, vaat etmiş olduğu nitelik ve özelliklere sahip olmaması hali ayıp olarak nitelendirilmektedir ve bu durum aynı zamanda da borca aykırılık teşkil etmektedir³³. Taraflar arasında kurulan ilişki çerçevesinde borçların ifa edilmemesi halinde oluşan borca aykırılık, kötü ifa ya da gereği gibi ifa etmeme durumunu ortaya çıkarmakta, dolayısıyla ifa zamanını etkilemektedir³⁴.

Borçlunun edimini ifada gecikmesi hali sözleşme ilişkisini tümden etkileyecek aynı zamanda temerrüt kavramının da gündeme gelmesini sağlayacaktır. Borçlunun temerrüde düşmesi halinde dahi borcunu ifa edebilmesi söz konusudur. Alacaklının ise borçlunun borcunu edime uygun ifa etmeyi teklif ettiği hallerde bunu kabul etme ödevi vardır. Alacaklının ifayı kabul etmesi durumunda ise borç sona erer³⁵. Bununla birlikte iki tarafa tam borç yükleyen sözleşmelerde, borçlunun temerrüde düşmüş olması, alacaklının ise sözleşmeden dönme hakkını kullanmış olması durumunda sözleşme ortadan kalkacaktır. Bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanımını sonucunda asıl borç sona ererken, oluşan zararın karşılanması gerekir.

İfa edilebilirlik, borçlunun edimini ne zaman ifa edebileceğini ilişkindir. Borcun ifa edilmesinde borcun vadesi gelmese de borçlunun ifa etme yetkisi varsa ya da zaman bakımından ifa edilmesinde sakınca yoksa borcun ifa edilebilir olduğundan bahsedilebilir³⁶. Genel olarak ifa edilebilirlik adına ilişkin üç prensip bulunmaktadır:

1. Derhal muacceliyet kuralının bir sonucu olarak borçlu TBK m. 90 hükmüne göre borcunu derhal ifa edebilir.

³¹ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 974; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 314; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* 563.

³² Melek Bilgin Yüce, *Borçlu Açısından Erken İfa ve Sonuçları*, *Terazi Hukuk Dergisi*, 17, Sayı 192, (2022): 99-111.

³³ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 896.

³⁴ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 103; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler*, 120.

³⁵ Joachim Gernhuber, *Die Erfüllung und Ihre Surrogate*, (Tübingen: J.C.B Mohr, 1983), 49; Derya Ateş, "Borçlunun Temerrüdünde Aynen İfa Kavramının Edim Özellikleri Yönünden Değerlendirilmesi", *InÜHFD*, C.13, S. 2, (2022): 449.

³⁶ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 969; Necip Kocayusufoğlu, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa ve İfa Engeli Haksız Zenginleşme*, C 3, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016), 52.

2. Borçlu TBK m. 96 hükmü uyarınca borcunu, sözleşme hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereği olarak muacceliyet tarihi ya da vadeden önce ifa edebilir.
3. Borcun doğumu ile başlayan ifa edilebilirlik, en geç muacceliyet tarihine kadar söz konusudur³⁷. Muacceliyet tarihinden sonra ise ifa gecikmiş ifa olacaktır. Bununla birlikte zamanaşımına uğramış olan bir borcun dahi ifa edilebilmesi mümkün iken vadesi geçmiş olan bir borcun da ifa edilebilmesi mümkündür³⁸.

Borcun vadeye bağlı olması işin niteliğine veya tarafların anlaşmasına ya da kanun hükmüne göre belirlenir. Diğer bir ifade ile genel prensip borcun vadeye bağlanmamış olmasıdır (TBK m. 90). Vadeye bağlı olmayan borçlar bakımından herhangi bir problem yoktur. Vadeye bağlı olmayan borçlarda alacaklının ifayı talep edebilmesi mümkün olduğu gibi borçlunun da borcunu ifa etmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Vadeye bağlanmış borçlarda ise alacaklı vade öncesinde ifayı talep edememekle birlikte genel kural borçlu vadesinden önce borcunu ifa etme yetkisini haizdir.

D. MÜCBİR SEBEP VE BEKLENMEYEN HALİN İFA ZAMANINA ETKİSİ

Mücbir sebep ve beklenmeyen halin ifa zamanına etkisi geçici imkânsızlık, imkânsızlık, aşırı ifa güçlüğü olasılıkları altında incelenebilir. Borçlunun öngöremediği, insan davranışından bağımsız şekilde sözleşme koşullarına olumsuz etki eden olağanüstü olaylar beklenmeyen hal olarak ele alınmaktadır³⁹. Mücbir sebep ise, beklenmeyen halin üzerinde kaçınılmazlık barındıran olay olarak nitelendirilmektedir⁴⁰. Önceden tahmin edilemeyen, beklenmeyen dışarıdan bir kuvvetle önlenme olanağı bulunmayan ve illiyet bağıını kesen mücbir sebep, borçluyu sorumluluktan kurtarır⁴¹. Bununla birlikte mücbir sebep olmayan ancak beklenmeyen hal olarak kabul edilen durumlarda, bazı koşulların da gerçekleşmiş olması halinde aşırı ifa güçlüğü olarak nitelendirilen, hâkimin sözleşmeye müdahale etmesi hatta farklılaşan şartlar dahilinde uyarlaması söz konusudur⁴². Özelikle kıtlık, isyan, savaş, salgın, doğal afet, deprem gibi borçlunun daha önceden

³⁷ Dieter Medicus ve Stephan Lorenz, *Schuldrecht I*, Verlag C.H. Beck München, 19, (Germany: Auflage, 2010) 86.

³⁸ Kocayusufoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa ve İfa Engeli Haksız Zenginleşme*, C 3, 55; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 1311; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Turhan Kitabevi, 2022), 889.

³⁹ Abdullah Pulaat, Gözübüyük, *Mücbir Sebepler ve Beklenmeyen Haller*, (Ankara: Gönül Kitabevi, 1945), 152.

⁴⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I*, 436; Necip, Bilge, *Hukuk Başlangıcı*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2017), 257; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 628.

⁴¹ Emile Thilo ve Bülent Esen, "Laesio Enormis ve Clausula Rebus Sic Stantibus ile Bir Para Borcunda Mücbir Sebep Hakkında Not", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1, S.3, (1935): 849.

⁴² Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 500.

öngöremediği, genelde karşı koyamadığı olayların sonuçlarını sadece borçluya yüklemek adil olmayacaktır⁴³. Aşırı ifa güçlüğü, TBK m. 138’de hüküm altına alınmıştır.

Borçlu edimin mücbir sebep nedeniyle imkânsız hale gelmesi ile borcundan kurtulur. Fakat borcun konusunun kısmen zayı olması durumunda, kısmen ifa mümkünse borçlu edimin kalan kısmını da ödemekle yükümlü olur. Ancak bu durum parça borçları için söz konusudur. Nevi borçlarında imkansızlıktan söz edilemez⁴⁴. Borçlu geçici imkânsızlık anında ise ifayı büyük çaba sarf etse de yapamaz. Bu durumda somut olayın özelliklerine göre imkânsızlık hükümlerinin ya da temerrüt hükümlerinin uygulanacağı belirlenmelidir⁴⁵. Edimin ifasının imkânsız olmamakla birlikte ifa edilmesi güçleşmiş ise aşırı ifa güçlüğü söz konusu olacaktır. Burada aşırı ifa güçlüğü ve imkânsızlık ahde vefa ilkesinin istisnaları olmaktadır. Aşırı ifa güçlüğünde risk borçlu ve alacaklı arasında paylaştırılırken, imkansızlıkta risk alacaklının üzerindedir⁴⁶. Mücbir sebep ve beklenmeyen hal olarak kabul edilen ekonomik kriz, doğal afet, pandemi gibi durumlarda yasa koyucu birtakım özel düzenlemeler getirebilir. Bu gibi durumların ifa zamanı değerlendirmesinde göz önüne alınması önem arz etmektedir.

II. ERKEN İFA

A. ERKEN İFANIN HUKUKİ ÇERÇEVESİ

1. Erken İfa Kavramı

Erken ifa kavramı için “vadeden önce ifa⁴⁷” nitelendirilmesi kullanılsa da “muacceliyetten önce ifa” ya da “vaktinden önce ifa” ifadelerinin kullanılması daha isabetli olur. Zira ifa zamanının belirlenmesi sadece vadeye bağlı değildir. İfa zamanı geciktirici şarta ya da muacceliyetin ihbarına da bağlanmış olabilir.

Türk Borçlar Kanunu’nda muacceliyetten önce ifa, sadece vadeye bağlanmış olan borçlarda mümkün olmaktadır. Vadeye bağlanmamış olan borçlarda ise borç doğduğu anda muaccel olduğu için muacceliyetten önce ifa mümkün değildir. Fakat Kanun’da yer aldığı üzere “derhal” terimi geniş olarak yorumlanarak borçluya ihtiyaç duyacağı kadar zaman verilmelidir. Vaktinden önce ifa ise TBK m. 96’da “erken ifa” başlığı altında ele alınmıştır. Zira vaktinden önce nitelemesi ile

⁴³ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 500.

⁴⁴ Helmut Koziol ve Rudolf Welsler, *Grundriss des Bürgerlichen Rechts Band II*, (Manzsche Verlags-Und Universitätsbuchhandlung, 2007), 46.

⁴⁵ Özge Yücel, “Covid 19 Salgınının Borç İlişkilerine Hukuksal Etkileri”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 15, S. 166, (2020): 1194.

⁴⁶ Gökçe Kurtulan, “Türk Hukukunda İmkânsızlık ve Aşırı İfa Güçlüğü Kurumlarının Karşılaştırılması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 32, S. 3, (2016): 197.

⁴⁷ Andreas von Tuhr, *Borçlar Hukuku Cilt 1-2*. Çev. Cevat Edege, (Ankara: Olgaç Matbaası, 1983), 547.

borçluya erken ifa olanağı verilmektedir. Yasaklama olmadığı durumda borçlu vaktinden önce edimini ifa edebilir⁴⁸.

Borçlu borç muaccel olduğunda ifa yapmaya yetkili olup, alacaklı da temerrüde düşmemek için borçlunun gereği gibi yaptığı ifa teklifini kabul etmek durumundadır⁴⁹. Vadeye bağlanmış borçlarda kural olarak borçlunun vadeden önce ifa yetkisi bulunmaktadır (TBK m. 96). Bununla birlikte saklama sözleşmesinde olduğu gibi (TBK m. 565) bazı istisnai hallerde borçlunun erken ifa yapabilmesi alacaklının ifayı talep etmiş olmasına bağlanmıştır. Burada asıl olan borçlunun vade öncesinde ifa yetkisine sahip olmasıdır. Bu durum vadenin borçlu lehine olduğu görüşüne dayanmaktadır⁵⁰.

Borçlar hukukunda, ifa zamanı borçlunun yükümlülüğünü yerine getirmesi gereken zamanı belirler. Ancak bazı durumlarda borçlu, ifa zamanı henüz gelmemişken yükümlülüğünü önceden yerine getirebilir⁵¹. Bu durum, “erken ifa” olarak adlandırılır. Erken ifa, borçlunun kendi inisiyatifiyle, borcun ifa zamanı gelmeden önce yükümlülüğünü yerine getirmesi anlamına gelmektedir. Erken ifa, borçlunun borcunu belirlenen ifa zamanından önce ödemesi veya yerine getirmesiyle birlikte gerçekleşir. Bu durum genellikle borçlu tarafından kendi rızasıyla yapılır ve kural olarak bir engelle karşılaşmaz. Alacaklı erken ifa yapılan borçtan herhangi bir şekilde zarara uğramazsa, borçlunun erken ifa girişimi olumlu karşılanabilir ve sonuca varabilir. Erken ifa Yargıtay tarafından da mümkün görülmektedir⁵².

TBK m. 96’da düzenlenen erken ifa, borçlu için mümkün kılınmıştır. Zira vade borçluyu korumaktadır⁵³. Türk Borçlar Kanunu’na göre erken ifa, genellikle borçlu tarafından kendi rızası ile yapılabilir⁵⁴. Ancak bu durum, alacaklının onayına bağlı değildir ve borçlunun ifa zamanına uyması veya gecikmesi durumunda talep edilen gecikme tazminatından farklıdır. Erken ifa yapıldığında, borçlunun gecikme tazminatı ödemesi gerekmez. Çünkü gecikme tazminatı, borçlunun ifa zamanını kaçırmaması veya gecikmesi durumunda talep edilir. Örnek vermek gerekirse işçi ile işveren arasında akdedilmiş olan bir iş sözleşmesinde belirlenen hizmetin tamamlanma süresi 30 gün olarak belirtilmiştir. Ancak işçi, hizmeti 20. gününde tamamlar ve işverene erken ifa yaparak hizmeti 10 gün önce teslim eder. İşveren, hizmetin erken tamamlanmasında kabul yükümlülüğü olup olmasına göre erken ifayı kabul edebilir ve işçiye ek bir ödeme yapmayabilir.

⁴⁸ Herdem Belen, *6098 sayılı Borçlar Kanunu Genel Hükümler (Kısa Şerh)*, (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2014), 203.

⁴⁹ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 208.

⁵⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 337.

⁵¹ Nihat Yavuz, *Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 1, Madde 1-338*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 111.

⁵² Bkz. Y11.HD, 25.02.2015, E.2014/17599, K.2015/2479; Y11.HD, 10.02.2016, E.2015/13193, K.2016/1257; Y11.HD, 9.03.2017, E.2016/2283, K.2017/1396; Y11.HD, 25.01.2016, E.2015/9945, K.2016/691, Erişim Tarihi: 30.08.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.

⁵³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 805; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 974.

⁵⁴ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 205.

Sonuç olarak, erken ifa, vadeye bağlanmamış borçlarda söz konusu olabilir⁵⁵. Zira erken ifa yapılabilmesi için borcun muaccel olmaması bir gerekliliktir. Vadenin ileri bir tarih olması ve vadenin gelmemiş olması gerekmektedir⁵⁶. Nitekim, Yargıtay tarafından bankalardan alınan kredilerin vadesi gelmeden kapatılmasına ilişkin olgularda erken ifanın gerçekleşebileceği yönünde kararlar vermiştir⁵⁷.

2. Erken İfanın Şartları

Türk hukukunda erken ifa, borçlu tarafından yükümlülüğün belirlenen ifa zamanından önce yerine getirilmesi durumunu ifade eder⁵⁸. Erken ifanın gerçekleşmiş olduğundan bahsedilebilmesi için belirli bazı şartların gerçekleşmiş olması gerekmektedir⁵⁹. Erken ifanın gerçekleşmesi için öncelikle borcun vadeye bağlanması, erken ifanın yasaklanmamış olması ve alacaklının erken ifa nedeniyle ortaya çıkabilecek masraflarına borçlunun katlanması gerekecektir. Bu şartlar genel nitelik itibarıyla aşağıdaki gibidir.

a. Borçlunun Kendi İsteğiyle

Erken ifa, borçlu tarafından kendi isteğiyle yapılmalıdır. Yani borçlu, ifa zamanı gelmemişken, borcunu ödemeye veya yerine getirmeye kendi rızası ile karar vermelidir. Alacaklının talebi olmaksızın, borçlu kendi rızasıyla erken ifa yapabilir⁶⁰. Diğer bir ifade ile borçlu herhangi bir şekilde erken ifaya zorlanamaz.

b. Alacaklının Onayı

Erken ifa genellikle alacaklının onayına bağlı değildir⁶¹. Borçlu, ifa zamanı gelmemişken borcunu ödemeye veya yerine getirmeye karar verdiğinde, alacaklının önceden onayını alması gerekmez. Ancak alacaklı, erken ifa yapılan durumdan herhangi bir zarara uğramazsa, erken ifayı kabul edebilir.

c. İfa Zamanının Gelmesi

Erken ifa, borcun ifa zamanı henüz gelmemişken gerçekleştirildiği için zamanlaması önemlidir. Borçlu, belirlenen ifa zamanı henüz gelmemişken borcunu yerine getirirse, bu erken ifa olarak kabul edilir.

⁵⁵ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 812; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 974.

⁵⁶ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 213.

⁵⁷ Bkz. Y11.HD, 25.02.2015, E.2014/17599, K.2015/2479; Y11.HD, 10.02.2016, E.2015/13193, K.2016/1257; Y11.HD, 9.03.2017, E.2016/2283, K.2017/1396; Y11.HD, 25.01.2016, E.2015/9945, K.2016/691; YHGK. 410/189, 20.02.2020; YHGK. 567/1346, 12.12.2019, Erişim Tarihi: 30.08.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.

⁵⁸ Aygül Kızılay Güneylioğlu, *İfa Zamanı ve Erken İfa*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 122.

⁵⁹ Musa Furkan Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa". *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 80(3), (2022): 881-924.

⁶⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 216.

⁶¹ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 113.

d. Alacaklının Hakları

Erken ifa yapıldığında, borçlunun gecikme tazminatı ödemesi gerekmez. Çünkü gecikme tazminatı, borçlunun ifa zamanına riayet etmemesi veya gecikmesi durumunda talep edilir. Ancak alacaklının zarar görmesi durumunda, bu zararların tazmin edilmesi için hukuki yollara başvurulabilir⁶².

e. Makul Süre

Erken ifa durumunda, borçlunun borcunu yerine getirmesi beklenen tarihten çok önce yapması durumunda, bu erken ifanın makul olup olmadığı değerlendirilir. Borçlu, yerine getirdiği erken ifanın alacaklı için makul bir süre içinde yapılmasını sağlamalıdır.

Erken ifaya örnek vermek gerekirse kira sözleşmelerinde kiracı, kira bedelini her ayın 1'inde ödemek zorundadır ancak kiracı, kira bedelini bir önceki ayın 25. gününde ödeyerek erken ifa yapabilir. Kiracı, bu erken ifayı kendi rızası ile yapar ve genellikle bu durum alacaklı tarafından kabul edilir. Erken ifaya bir başka örnek de hizmet sözleşmesi bakımından verilebilir. Hizmet sözleşmesinde bir işveren, hizmetin tamamlanması için belirli bir süre vermişse, işçi bu süreden önce işi tamamlayarak erken ifa yapabilir. İşveren işin erken tamamlanmasını hukuken kabul yükümlülüğü olup olmamasına göre kabul edebilir veya ek bir ödeme yapabilir.

Sonuç itibariyle erken ifa, borçlar hukukunda borçlu tarafından kendi isteğiyle yapılan bir eylemdir ve genellikle alacaklının onayına bağlı olmayan bir işlemdir⁶³. Borçlu, belirlenen ifa zamanı henüz gelmemişken borcunu yerine getirdiğinde, gecikme tazminatı ödemez ve alacaklının rızası olmadan da bu eylemi gerçekleştirebilir.

f. Erken İfanın Mümkün Olması Hali

Erken ifa, borçlu tarafından borcun belirlenen ifa zamanından önce yerine getirilmesi durumudur. Ancak erken ifa her durumda mümkün olmayabilir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için bazı şartların alacaklı ve borçlu açısından sağlanması gereklidir. Aşağıda detaylı olarak borçlu tarafından borcun erken ifa edilebilmesi için gerekli olan durumlar açıklanmıştır.

Erken ifanın mümkün olabilmesi için borçlunun borcunu erken ifa etme yönünde iradesi ve aynı zamanda gönüllü olması gerekmektedir. Nitekim erken ifa, borçlunun kendi iradesiyle ve gönüllü olarak gerçekleştirdiği bir eylemdir. Borçlu, borcun belirlenen ifa zamanı gelmeden önce borcunu ödemeye veya yerine getirmeye karar vermelidir. Bu nedenle, erken ifa işleminin başlangıcında borçlunun isteği ve iradesi önemlidir. Bahse konu anlatımın mefhum-u muhalifinden de

⁶² Nihat Yavuz, *Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt 1, Madde 1-338*, 114.

⁶³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 219.

anlaşıyor olduğu üzere bir borç ilişkisi çerçevesinde alacaklı borçluyu, erken ifa konusunda zorlayamayacaktır⁶⁴. Erken ifa, genel olarak borçlunun inisiyatifine bağlı bir durumdur.

Daha önceki bölümlerde de değinilmiş olduğu üzere kural olarak herhangi bir borç ilişkisi bakımından borçlunun borcunu erken ifa yapmayı istemesi halinde alacaklının erken ifayı kabulü ve onayı aranmamaktadır. Yani kısaca erken ifa, kural olarak alacaklının önceden onayına veyahut sonradan rızasına bağlı olarak gerçekleşmez. Borçlu, borcunu zamanından önce ödemeye karar verdiğinde, alacaklının önceden onayını alması zorunlu değildir. Ancak alacaklı, erken ifa yapılan durumu kabul etmeme veya ek bir zarara uğrama hakkına sahiptir.

Erken ifanın kelime anlamından da açıkça anlaşılıyor olduğu üzere alacaklı ve borçlu arasındaki bir borç ilişkisinde erken ifanın varlığından bahsedilebilmesi için borcun ifa zamanının henüz gelmemiş olması yani borçlunun yüklendiği edimini taraflarca belirlenmiş olan ifa zamanından önce ifa etmiş olması gerekmektedir. Erken ifa, borcun ifa zamanı henüz gelmemişken gerçekleştirilir. Yani borçlu, belirlenen ifa tarihine ulaşmadan borcunu ödemeyi veya yerine getirmeyi seçer.

Borçlunun borcunu erken ifa etmek istemesi halinde alacaklının kabulünün erken ifanın gerçekleşmesi bakımından şart olarak aranmamakla beraber alacaklının, borçlu tarafından kendisine teklif edilen erken ifayı makul bir süre içerisinde kabul etmesi beklenmektedir⁶⁵. Alacaklının makul süre içerisinde borçlunun erken ifasını kabul etmesi, erken ifanın olmazsa olmaz bir şartı olmayıp yalnızca hayatın olağan akışı çerçevesinde alacaklı tarafından beklenen bir eylem çeşididir. Makul süre, genellikle duruma ve taraflar arasındaki ilişkiye göre değişebilir. Kısaca alacaklının borçlu tarafından kendisine teklif edilen erken ifayı kabul etmesi bakımından aranan makul süre, hayatın olağan akışı çerçevesinde somut olayın özelliklerine göre değişken olarak belirlenecektir.

Her bir hukuki ilişki bakımından geçerli olduğu üzere, erken ifanın mümkün olabilmesi için ayrıca erken ifayı engelleyecek bir sebebin de bulunmaması gerekmektedir. Yani bir başka söyleyişle erken ifanın mümkün olabilmesi için ortada bir engelin varlığından bahsedilmemesi gerekmektedir⁶⁶. Erken ifa yapılacak olan borç, engellere veya kısıtlamalara tabi değilse mümkündür. Örneğin, belirli bir hukuki düzenleme veya sözleşme koşulu erken ifa yapılmasını engellemelidir. Taraflar, akdetmiş oldukları sözleşme ile kesin vade kararlaştırmışlar ise borçlunun bu durumda borcunu erken ifa edebilmesi mümkün olmayacaktır. Bahse konu örnek bakımından kesin vade hali, erken ifanın gerçekleşmesi açısından bir engel teşkil etmektedir.

⁶⁴ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 917.

⁶⁵ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 240.

⁶⁶ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 930.

Erken ifa, borç ilişkilerinde zamanında ve iş birliği içinde hareket etme, güveni artırma ve ekonomik planlamayı kolaylaştırma açısından önemlidir. Ancak her durumda, tarafların haklarını ve yükümlülüklerini dikkate alarak hareket etmeleri önemlidir.

g. Erken İfanın Mümkün Olmaması Hali

Erken ifanın gerçekleşebilmesi için belirli şartların varlığı aranmakla beraber bazı durumlarda ise borçlu tarafından borcun erken ifa edilebilmesi mümkün olmamaktadır⁶⁷. Erken ifanın mümkün olmadığı haller aşağıda açıklanmıştır.

Borçlunun borcunu ifası için taraflarca belirlenmiş olan ifa zamanı zaten gelmişse artık bahse konu somut olay bakımından erken ifa söz konusu olmayacaktır. Borçlunun borcunu ifa etmesi gerekli olan zaman gelmişse borçlu, asıl borcunun yanında borcun ferilerinden de sorumlu hale gelecektir. Çünkü borçlu, borcunu zamanında yerine getirmemişse, alacaklının gecikme tazminatı talep etme hakkı doğabilir.

Ekonomik ve mali anlamda açıklama ve değerlendirme yapılacak olursa, borçlunun borcunu erken ifa edebilmesi için özellikle de para borçları bakımından ekonomik durumunun buna elverişli olması gerekmektedir. Borçlu, borcunu erken ifa yapmak için mali olarak yeterli olmayabilir. Borçlunun ekonomik durumu ifa için gerekli kaynakları sağlayamıyorsa, erken ifa gerçekleşmeyebilir.

Daha önceki bölümler ile de değinilmiş olduğu üzere, belirli bazı hallerde erken ifa mümkün olmamaktadır⁶⁸. Bu duruma örnek vermek gerekirse taraflar arasındaki ilişki çerçevesinde sözleşme kapsamında ifa zamanı kesin vade ile belirlenmişse bu durumda borçlunun borcunu erken ifa edebilmesinin önü kapanmış bulunmaktadır. Başka bir örnekle konuyu açıklayacak olursak sözleşmede belirli bir sürenin veya koşulun yerine getirilmesi bekleniyorsa, borçlu bu süreyi veya koşulu beklemek zorunda kalabilir.

Borçlu bazı durumlarda erken ifa talebinde bulunamaz. Erken ifanın mümkün olmamasına ilişkin istisnalar TBK m.96'da yer almaktadır. Hükümde yer alan istisnaların olmaması durumunda, borç vaktinden önce ifa edilebilmektedir. Sözleşmenin erken ifa etmeye uygun olmaması, sözleşmede erken ifanın yasaklanmış olması, durum gereğince erken ifanın mümkün olmaması Kanun'da yer alan istisnai durumlar arasında yer almaktadır.

g.1. Sözleşme Hükümleri Gereğince

Sözleşme hükümleri gereğince erken ifanın yasaklanmış olması, borcun erken ifa edilemeyeceğinin bir istisnasıdır⁶⁹. Erken ifanın yasaklanmış olması

⁶⁷ Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 301.

⁶⁸ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 241.

⁶⁹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 975; Von Tuhr, *Borçlar Hukuku Cilt 1-2.*, 514; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 573; Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 218; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler*, 420.

sözleşmeden açıkça anlaşılması durumunda söz konusudur. Sözleşmede açık bir hüküm olmadığı hallerde de erken ifanın yasaklanmış olduğu anlaşılabilir. Bu durumda ifanın yasaklandığına ilişkin hükümlerin varlığı aranmaktadır. Sözleşmede ifa zamanına yönelik hükümler erken ifa açısından değerlendirilmelidir.

Tarafların sözleşmeye erken ifanın yasaklanmasına dair açık hüküm koymaları mümkündür. Ayrıca sözleşmeden de erken ifanın yasaklandığı açıkça anlaşılabilir. Bu daha çok ifa zamanına ilişkindir. Bununla birlikte söz konusu istisnanın uygulanması açısından açıkça yasağın anlaşılabilir olması gerekmektedir⁷⁰. Örnek vermek gerekirse; sözleşmede “15.10.2024’ten önce ifa edilemez” hükmünün olması erken ifanın yasaklandığını açıkça göstermektedir.

Sözleşme hükümlerinde ifa zamanı olarak kararlaştırılan vade türünün de belirlenmesi erken ifanın yasaklandığının anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Zira bir borç için belirli ya da belirlenebilir vade, belirsiz vade kararlaştırılması durumlarında kural olarak erken ifa mümkündür⁷¹. Örnek vermek gerekirse; “inşaat 6 ay sonra tamamlanacaktır”, “kitapların teslimi 5 ay sonra yapılacaktır” gibi hükümler erken ifa açısından açıklık arz etmeyebilir. Ancak açıkça yasaklanmamış olsa da erken ifanın gerçekleşebileceği kabul edilir.

Sözleşme hükümlerinde kararlaştırılan vade türünün kesin vade olması önemlidir. Kesin vade, belirlenmiş zamanda borç ifa edildiği zaman alacaklının menfaatinin az olduğu ya da menfaatinin olmadığı vadedir⁷². Bu durumda belirlenmiş ifa zamanı ifanın yapılabileceği zamandır. Mutlak kesin vadede ise, erken ifa mümkün değildir. Zira edimin niteliği gereği söz konusu vade o ana özgüdür⁷³. Nispi kesin vadede ise ön planda olan tarafların iradeleridir. İfa zamanına taraflar önem vermektedir. Dolayısıyla ifanın değerlendirilmesinde tarafları iradeleri göz önüne alınmalıdır⁷⁴.

g.2. Sözleşmenin Özelliği Gereğince

Erken ifanın mümkün olmadığı durumlardan bir diğeri ise sözleşmenin özelliğidir. Sözleşmenin özelliği tarafların edimleri, sözleşmenin amacı ve borcun mahiyeti incelenerek değerlendirilir. Bu değerlendirmede söz konusu hususların erken ifanın gerçekleşmesine olanak verip vermediğinin incelenmesi gerekir⁷⁵. Zira sözleşmede tarafların biri için edimin erken ifası mümkün iken, diğer taraf için mümkün olmayabilir.

⁷⁰ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 219; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315.

⁷¹ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 213.

⁷² Seliçi, “Kesin Vadeli İşlemler”, 97.

⁷³ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 220-221; Ayşe Dilşad Keskin, “Kesin Vadeli İşlemlerde İfa Etmeme: Temerrüt ve İmkânsızlık”, *GÜHFD*, C. 11, S. 1-2, (2007): 217.

⁷⁴ Keskin, “Kesin Vadeli İşlemlerde İfa Etmeme: Temerrüt ve İmkânsızlık”, 217; Özer Seliçi, “Kesin Vadeli İşlemler”, *MHAD*, S. 3, (1968): 97.

⁷⁵ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 975; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 573.

Sözleşmenin özelliğinin orta zekalı, dürüst ve makul bir kişi tarafından değerlendirilmesi gerekir⁷⁶. Sözleşmenin özelliği kişiden kişiye değişmeyen objektif bir kavramdır. Erken ifanın mümkün olmadığı bu istisna için değerlendirmede tarafların iradeleri yerine sözleşmenin özellikleri göz önüne alınır.

Sözleşmenin özelliğinin erken ifaya olanak vermemesi halinde, taraflar buna ilişkin açık bir hüküm koymaya yükümlü değildir. Erken ifanın tarafların iradesi ile yasaklanması sübjektif bir belirleme olmaktadır. Fakat sözleşmenin özelliği gereği erken ifanın mümkün olmamasında objektif bir durum söz konusudur⁷⁷. Bununla birlikte sözleşmenin özellikleriyle yetinmeyen taraflar erken ifayı yasaklayan bir hüküm oluşturabilirler. Zira buna dair bir engel yoktur.

Kanunda erken ifanın gerçekleştirilemeyeceği bazı sözleşmeler yer almaktadır. Örneğin TBK m. 565 hükmünde saklama sözleşmelerinde kural olarak saklayan saklanana belirlenen zamandan önce geri veremez. Fakat aynı madde hükmünde erken ifanın yapılamayacağına ilişkin bir istisna getirilmiştir. Bu istisna sözleşme sürecinde saklayanın ya da saklananın zararlı ya da tehlikeli hale gelmesidir.

Erken ifa yasağına ilişkin olarak Kanun ile düzenlenmiş bir diğer yasak ise TBK m.575'te düzenlenen ardiyecinin malları geri vermesine ilişkindir. İlgili madde hükmü de saklayana ilişkin hüküm ile benzerlik göstermektedir. Fakat ardiyecinin mutlak olarak erken ifası yasaklanmıştır. Ardiyeci için saklayanın geri verme istisnası kabul edilmemiştir.

g.3. Durum Gereğince

Erken ifanın mümkün olmadığına ilişkin bir diğer istisna TBK m. 96'da düzenlenen durumun gereği nedeniyle. Erken ifanın mümkün olmaması durumunun değerlendirilmesi için edimin tespit edilmesi gerekir. Bu kapsamda sözleşme amacından çok borcun erken ifası durumunda yaşanabilecek olumsuzluklar değerlendirilir. Sözleşme özelliklerinden dolayı erken ifanın mümkün olmadığı görülse de durumun gereği erken ifa ile önlenebilir. Burada sözleşme türünün bir önemi yoktur. Sözleşmelerde durumun gereğince istisna olabilir. Burada edimin niteliği önemlidir⁷⁸. Durumun gereği, sözleşmedeki amaçtan çok borcun erken ifası durumunda oluşabilecek olumsuzlukları kapsar. Sözleşme özelliklerinden dolayı erken ifanın mümkün olmaması sonucu çıkmasa da durumun gereği erken ifanın engellenmesi mümkündür⁷⁹.

⁷⁶ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 223.

⁷⁷ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 224.

⁷⁸ Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa ve İfa Engeli Haksız Zenginleşme*, C 3, 60; Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 226-227; Leyla Müjde Kurt, *Yüklenicinin Eseri Teslim Borcunda Temerrüdü*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2012), 89.

⁷⁹ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 227.

Kural olarak vade borçlunun lehine olmaktadır. Bu durum erken ifanın mümkün olmasına gerekçe oluşturmaktadır. Bununla birlikte bazı hallerde vade alacaklı lehine olabilir⁸⁰. Bu borcun ifa edilebilmesine uygun ortam oluşmaması durumunda yaşanabilir. Ayrıca ifanın gerçekleşme imkânı olmaması halinde de alacaklı lehine vade söz konusu olur. Bunun yanı sıra alacaklı açısından borcun ifa edilmesinin sıkıntılı olabileceği durumda da vade alacaklı lehinedir⁸¹. Bu durumlarda erken ifanın durumun gereğince mümkün olmayacağı kabul edilir ve borçlu alacaklıyı ifayı kabul etmesi için zorlayamaz.

Erken ifayı engelleyen bir diğer durum ise alacaklının menfaatinin zedelenebilir⁸². Örnek vermek gerekirse; bir kişi beş gün sonraya çocuğunun doğum günü için pastaneye pasta siparişi vermiştir. Pastanın teslimi taraflarca beş gün sonrası olarak kararlaştırılmıştır. Fakat pastane pastayı beş gün sonra değil, daha önce teslim etmek istediğinde diğer bir ifade ile erken ifada bulunmak istediğinde alacaklının menfaatini zedelemiş olur. Bundan dolayı alacaklı erken ifa talebini kabul etmeyebilir.

Erken ifanın mümkün olmaması durumunda esas olan alacaklının zarar görmesi önemlidir. Alacaklı erken ifa nedeniyle zarar görecektir ise erken ifa imkânı mümkün olmayacaktır⁸³. Erken ifanın istisnaları daha önce belirtildiği üzere, TBK m. 96'da sayılmıştır. Bu istisnalarda borçlunun erken ifa imkânı bulunmamaktadır. Yargıtay kararlarında da erken ifa imkânı bulunmayan istisnalar sayılmıştır⁸⁴.

B. ERKEN İFANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Erken İfanın Hukuki Niteliği

Erken ifa, borçlunun borcunu belirlenen ifa zamanından önce kendi isteğiyle ve genellikle alacaklının onayını beklemeden yerine getirmesi durumudur. Bu durumda borçlu, yükümlülüğünü zamanından önce yerine getirir ve alacaklıya karşı bu şekilde sorumluluktan kurtulmuş olur. Türk Borçlar Kanunu'na göre, erken ifa borçlunun kendi iradesiyle gerçekleşen bir eylemdir. Bu eylem, borçlu-

⁸⁰ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 805; Eren, *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 975; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315.

⁸¹ Eren, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 975; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 805; Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 225.

⁸² Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 573; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa ve İfa Engeli Haksız Zenginleşme, C 3*, 60; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315.

⁸³ Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, C. 3, *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 3. Cilt, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme*, 60; Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 225.

⁸⁴ Bkz. Y11.HD, 25.01.2016, E.2015/9945, K.2016/691; Y11.HD, 9.03.2017, E.2016/2283, K.2017/1396; K.2016/1257; Y11.HD, 25.02.2015, E.2014/17599; Y11.HD, 10.02.2016, E.2015/13193, K.2015/2479, Erişim Tarihi: 30.08.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.

nun borcunu ödeme veya yerine getirme zamanı henüz gelmemişken yapılabilir⁸⁵. Erken ifanın hukuki niteliği üç olasılığı düşündürmektedir. Bunlar seçimlik yetki, yenilik doğuran hak ve ifa olduğu şeklinde sıralanabilir. Bunlardan ilki erken ifanın yenilik doğuran bir hak olmasıdır. Borçlunun borcunun muaccel olmadan ödeme olanağı bulunmakta ve bu durum alacaklının ifayı kabullenme hareketleri sonucunda vadenin öne çekilmesi şeklinde değerlendirilebilmektedir. Bu belirleme yenilik doğuran hak olarak kabul edilebilir. Yenilik doğuran bir hakkın geri alınmaması en önemli özelliğidir. Burada yenilik doğuran hakkın geri alınmaması halinde karşı tarafın korunmaya değer bir menfaatinin olup olmadığı değerlendirilir⁸⁶. Erken ifanın da geri alınması söz konusu değildir. Borcu sona erdiren bir eylem olan erken ifa, alacak hakkını ortadan kaldırmaktadır. Bu durumda alacaklı ve borçlu aralarında anlaşma yaparak ya da sözleşme yaparak erken ifayı etkisiz hale getiremezler. Fakat yeni bir borç ilişkisi kurarak, eski borcu canlandırabilirler. Seçimlik yetkide ise sözleşmenin yapıldığı anda kesin olarak belirlenen ve borçlanılmış asli bir edim bulunmaktadır. Fakat borçlu anlaşmaya dayanarak ya da alacaklının verdiği yetkiyle asıl edimin yerine bir diğer edimi yaparak borçtan kurtulma olanağına sahiptir⁸⁷. Bu bağlamda erken ifa ile benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Erken ifada da bir vadede ifa (asli edim) vardır. Ayrıca yedek edim (muacceliyet öncesi ifa) bulunmaktadır.

Erken ifa hukuki niteliği itibarıyla aslında borcu sonlandıran ifadır. İfa, edimin konu, yer ve zaman olarak doğru ve tam bir şekilde yerine getirilmesi, alacaklının tatmin edilmesi ile borcun sonlandırılmasıdır. İfanın borcu sona erdiren ve alacak hakkını ortadan kaldırması nedeniyle hukuki niteliği itirazdır. Borçlu erken ifada bulunduktan sonra alacaklıdan bunu talep edemez. Zira borç ifa edildiğinde mevcut borç niteliğinde olduğundan, borçlu borç olan bir şeyi ifa etmiştir⁸⁸.

2. Erken İfada İstisnai Durumlar

Erken ifa genellikle borçlunun borcunu belirlenen ifa zamanından önce yerine getirmesi olarak tanımlanırken, bazı istisnai durumlar da vardır⁸⁹. Erken ifa bazı durumlarda genellikle hukuki veya pratik açıdan özel koşullar altında ortaya çıkar. Türk hukukunda erken ifada görülebilecek bazı istisnai durumlar da aşağıda incelenmiştir.

⁸⁵ Kocayusufoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 3. Cilt, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme*, 428.

⁸⁶ Oğuzman, M. Kemal ve Barlas, Nami. *Medeni Hukuk*, 27. Baskı, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021), 157.

⁸⁷ Andreas, von Tuhr ve Peter, Hans. *Allgemeiner Teil des schweizerischen Obligationenrechts*, zweiter Band, Dritte Auflage, (Schulthess, Zürich 1974), 82.

⁸⁸ Rolf Weber, *Berner Kommentar zum Schweizerisches Zivilgesetzbuch Das Obligationenrecht*, 2. Auflage, (Stampfli Verlag Bern, 2005), 316.

⁸⁹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 226.

a. Önemli Bir Menfaat veya Zaruret Durumu

Borçlunun, borcunu erken ifa etmesi, alacaklının önemli bir menfaatini korumak veya borçlunun kendisi için zaruri bir durumu çözmek için gerekebilir⁹⁰. Örneğin, borçlu, alacaklıya olan borcunu önceden ödeyerek bir iş anlaşmasını güvence altına alabilir veya bir olumsuz sonuçtan kaçınabilir. İfanın vadeye bağlı olmasının genelde borçlu menfaatine olduğu düşünülse de aksi durumda yani ifanın ertelenmesi alacaklı menfaatine de olabilir. Borcun vaktinde ifa edilmesinde alacaklının menfaati varsa, borçlunun erken ifasının da alacaklı aleyhine sonuç doğurması söz konusu ise borçlunun erken ifası mümkün olmayacaktır⁹¹. Örneğin, alacaklının içerisinde mal olan deposunun ifa gününde boşalacağı bir durumda borçlunun erken ifası halinde alacaklının yeni depo kiralaması gerekeceğinden alacaklının erken ifayı kabul etmemesi mümkün olabilir.

b. Taraflar Arasında Özel Anlaşma ve Sözleşmenin Niteliği

Borçlu ve alacaklı arasında yapılan özel bir anlaşma veya sözleşme ile erken ifa durumu önceden belirlenebilir⁹². Taraflar, belirli şartlara ve koşullara bağlı olarak, borcun ifa zamanından önce yerine getirilmesini öngörebilirler. Bu durumda borçlu anlaşma koşullarına göre erken ifada bulunabilir. Özellikle içeriği maddi edim olan sözleşmelerde erken ifa alacaklının aleyhine sonuç yaratabilir⁹³. Örneğin, açılışı yeni yapılacak olan bir restorana masa-sandalye siparişi verilmesi halinde mobilyacı restoran kirası başlamadan önce erken ifanın kabulü için alacaklıyı zorlamamalıdır. Böyle bir durumda alacaklının yeri yoksa depo kiralaması gerekecektir. Dolayısıyla durumun gereğinin erken ifaya olanak tanıyıp tanımadığı değerlendirilirken erken ifanın alacaklıyı zarara uğratıp uğratmadığı kriterine bakılmalıdır. Sözleşmenin niteliği de benzer şekilde erken ifaya engel olabilir⁹⁴. Sözleşmede erken ifa yasaklanmış olabilir. Fakat bu durum sözleşmede açık bir şekilde yer almalıdır. Bununla birlikte sözleşmede açık bir hüküm olmasa da erken ifanın yasaklanmış olduğu anlaşılabilir. Bu durumda erken ifanın yasaklandığına ilişkin sonuç doğuracak hükümler olması yeterlidir. Sözleşmede ifa zamanı hükümleri erken ifa bakımından değerlendirilmelidir⁹⁵. Sözleşmede erken ifanın yasaklanması veya yasaklandığının da anlaşılması mümkündür. Bu durum genelde ifa zamanına ilişkin hükümde yer alır. Bu istisnanın uygulama alanı bu-

⁹⁰ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 909.

⁹¹ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 553; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 953; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 322.

⁹² Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa", 885.

⁹³ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 953; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* 553; Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 329.

⁹⁴ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* 553; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 953; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 323.

⁹⁵ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 975; von Tuhr, *Borçlar Hukuku Cilt 1-2.*, 514; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* 573.

labilmesi için erken ifa yasağının açık bir şekilde anlaşılması gerekir⁹⁶. Örneğin, sözleşmede “01.01.2025” tarihinden önce ifa edilemez hükmünün olması açık bir şekilde erken ifanın yasaklanmasını anlaşılır kılmaktadır.

Yukarıda açıklanmış bulunan bu istisnai durumlar, genellikle borçlar hukukunda tarafların özel koşulları veya beklenmeyen durumları ele almak için kullanılır. Ancak her durumda, erken ifa yapılması gerektiğinde, taraflar arasında açık bir anlaşma veya hukuki dayanak olması önemlidir. Bu şekilde, taraflar haklarını ve yükümlülüklerini doğru bir şekilde yerine getirebilirler.

III. ERKEN İFANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

A. GENEL OLARAK

Alacaklı ve borçlu arasında gerçekleşen erken ifa halinin hüküm ve sonuçları bulunmaktadır. Erken ifa, borçlar hukukunda borçlu ve alacaklı arasındaki ilişkileri etkileyen önemli bir kavramdır. Borçlu için mali yükümlülüklerden kurtulma ve alacaklı için planlama ve güven sağlama gibi avantajlar sağlayabilir. Ancak her durumda, erken ifa yapılması gerektiğinde, tarafların yükümlülüklerini ve karşılıklı haklarını doğru bir şekilde değerlendirmeleri önemlidir⁹⁷. Bu şekilde, borç ilişkilerinde anlaşmazlıkların önlenmesi ve iş birliğinin artırılması mümkün olabilmektedir.

Erken ifa, borçlar hukukunda borçlunun belirlenen ifa zamanından önce kendi iradesiyle borcunu ödemesi veya yerine getirmesi durumudur. Bu eylemin sonuçları hem borçlu hem de alacaklı açısından farklı etkilere sahip olabilir. Erken ifanın bazı önemli sonuçlarına aşağıda detaylı olarak yer verilmiştir.

Erken ifanın sonuçları borçlu ve alacaklı açısından farklılık arz etmektedir. Aşağıda öncelikle erken ifanın borçlu açısından sonuçlarına yer verilmiştir. Erken ifanın borçlu açısından sonuçları şu şekildedir:

- Erken ifa ile birlikte borçlu gecikme tazminatı ile karşılaşma riskini ortadan kaldırmaktadır. Borçlu, borcunu erken ifa ettiğinde, belirlenen ifa zamanına uymadığı için gecikme tazminatı ödeme yükümlülüğünden kurtulmaktadır⁹⁸. Çünkü gecikme tazminatı, borçlunun belirlenen sürede ifa etmemesi veya gecikmesi durumunda ortaya çıkar. Bir başka söyleyişle borçlunun alacaklıya karşı olan borcunu erken ifa etmesi halinde alacaklının borçludan gecikme tazminatı talep edebilme hakkı bulunmamaktadır.

⁹⁶ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 219; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 315.

⁹⁷ Şahin, “Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa”, 890.

⁹⁸ Gözde Kasap, “*Tüketici Hukukunda Erken İfa*”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015), 19.

- Erken ifa ile birlikte borçlunun faiz ödeme yükümlülüğü azalmaktadır. Borçlu, borcunu belirlenen tarihten önce ödediğinde, borcun zamanından önce ödenmesi nedeniyle genellikle faiz ödeme yükümlülüğünden kısmen veya tamamen kurtulabilir⁹⁹. Yani erken ifa ile birlikte borçlu hem borçtan kurtulmakta hem de borcun ferilerinden aynı anda kurtulmaktadır.

Yukarıda erken ifanın borçlu açısından sonuçlarına yer verilmiştir. Bunun yanında erken ifanın alacaklı açısından da çeşitli sonuçları bulunmaktadır¹⁰⁰. Erken ifanın alacaklı açısından sonuçları ise şunlardır:

Alacaklı, borçlunun erken ifa teklifini kabul edebilir ve borcun erken ödenmesini kabul ederek bu durumu resmi olarak onaylayabilir¹⁰¹. Örneğin para borcunun borçlu tarafından erken ifa edilmesi halinde alacaklı ekonomik koşullar bakımından daha avantajlı bir konuma gelebilmektedir.

- Alacaklı, borcun erken ödenmesiyle planlama yapma ve nakit akışını düzenleme şansına sahip olabilir. Özellikle ticari ilişkilerde, borçların erken ödenmesi alacaklının mali planlamasını olumlu yönde etkileyebilir¹⁰².
- Erken ifa durumunda alacaklı, borçlunun yükümlülüğünü zamanında ve belirtilen şekilde yerine getirdiği için hukuki koruma altında olabilir. Bu durum, alacaklının haklarını koruma açısından önemlidir.

B. ERKEN İFA SEBEBİYLE İNDİRİM

Erken ifanın sonuçlarına ilişkin olarak TBK m. 96'nın ikinci cümlesinde erken ifa sebebiyle indirim yapılamayacağı hükmü bulunmaktadır. Borçlu erken ifa yaptığında borcuna nazaran daha az ödeme yapma teklifinde bulunamaz. Bunu teklif etmiş ise alacaklının teklifi kabul etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla erken ifa halinde borç tam olarak ifa edilmelidir¹⁰³. Yargıtay kararlarında da erken ifa sebebiyle indirim yapılamayacağı kabul edilmektedir¹⁰⁴.

Bununla birlikte erken ifa sebebiyle indirim yapılmamasının istisnaları bulunmaktadır. TBK m. 96'daki hükmün ikinci cümlesinde erken ifada indirim yapılmaması kuralına istisna getirilmiştir. Hükme göre kanun, sözleşme gereği ve âdet gereğince erken ifa sebebiyle indirim yapılabilmesi mümkündür.

⁹⁹ Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa", 881.

¹⁰⁰ Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 290.

¹⁰¹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, 238.

¹⁰² Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa", 895.

¹⁰³ Kocayusufoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa ve İfa Engeli Haksız Zenginleşme*, C 3, 60; Yüce *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 230; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 975.

¹⁰⁴ Bkz. 11.HD, T.18.06.2014, E.2014/8242, K.2014/11768; 11.HD, T.25.02.2015, E.2014/17599, K.2015/2479; 11.HD, T.25.01.2016, E.2015/9945, K.2016/691; 11.HD, T.10.02.2016, E.2015/13193, K.2016/1257; 11.HD, T.9.03.2017, E.2016/2283, K.2017/1396, Erişim Tarihi: 18.12.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.

Kanunda borçlunun erken ifası halinde indirim yapılabileceği düzenlenmiş olabilir. Örnek olarak taksitli satış sözleşmesinde TBK m. 258'e göre satış bedeli ifa zamanından önce ödenebileceği belirtilmektedir. İlgili hükmün ikinci cümlesine göre erken ifa sebebiyle satış bedeline indirim yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca TKHK'da da konut finansmanında olduğu gibi erken ifa sebebiyle indirim yapılabileceği ilişkin hükümler yer almaktadır¹⁰⁵.

Taraflar da sözleşmede erken ifa sebebiyle indirim yapılabileceğe yer verebilirler. İrade serbestisi ilkesi kapsamında tarafların kendi iradeleri ile koydukları bu hüküm TBK m. 96'daki hükmün uygulanmasına engel olur¹⁰⁶. Diğer bir anlamıyla sözleşmede erken ifada indirim yapılacağı kararlaştırıldığında, borçlunun erken ifada bulunması halinde sözleşmedeki hüküm uygulanır.

Erken ifa sebebiyle indirim yapılacağına ilişkin olarak TBK m. 96'da yer alan bir diğer istisna ise âdet gereğince indirim yapılmasıdır. Hükme göre borçlu borcunu erken ifa ettiği takdirde indirim yapılmasını gerektiren bir âdet bulunuyor ise indirim yapılır¹⁰⁷.

C. ERKEN ÖDEME TAZMİNATI

Erken ödeme tazminatı erken ifanın hüküm ve sonuçları arasındadır. Borçlunun borcunu erken ifa etmesi durumunda ödenmesi gereken bedel erken ödeme tazminatı olarak nitelendirilmektedir¹⁰⁸. Yargıtay bunu erken kapama ücreti, erken kapama komisyonu gibi isimlerle de tanımlar¹⁰⁹. Borçlunun ifa zamanına kadar kararlaştırıldığı şekilde faiz işlemesi beklenen borcunu erken kapaması halinde alacaklı bu faiz gelirinden mahrum kalır. Alacaklının söz konusu mağduriyetini önlemek amacıyla erken ödeme tazminatı ortaya çıkmıştır¹¹⁰. Sözleşmede erken ödeme tazminatının kararlaştırılmasına izin veren hükümlerin olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte ilgili hükümdeki koşulların sağlanması şartıyla erken ödeme tazminatı kararlaştırılabilir ve talep edilebilir¹¹¹. Uygulamada bankalar ile yapılan kredi sözleşmelerinde bu tazminatla karşılaşmaktadır. Kredi kullanan

¹⁰⁵ Bkz. Seza Reisoğlu, "Konut Edinme Amaçlı Konut Finansmanı Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları", *Bankacılar Dergisi*, S. 61, (2007): 75-84.

¹⁰⁶ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 805; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler*, 420; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, N 1000.

¹⁰⁷ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler*, 420; Von Tuhr, *Borçlar Hukuku Cilt 1-2.*, 513; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, N 1000; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 717.

¹⁰⁸ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 237;

¹⁰⁹ Bkz. 13.HD, T.30.06.2014, E.2014/22941, K.2014/22120; 13 HD, 17578/20262, 03.11.2016; 11.HD, T.14.03.2016, E.2015/13302, K.2016/2768; 11 HD, 13437/1461, 13.03.2017; 19 HD, 852/8480, 09.05.2016, Erişim Tarihi: 18.12.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.

¹¹⁰ Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa", 890; Çağlar Özel ve Aydın Zevkililer, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, (Ankara: Seçkin yayıncılık, 2016), 279.

¹¹¹ Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa", 895.

borçlu henüz vadesi gelmeyen kısmı ödediğinde banka faizden mahrum kaldığından, sözleşmeye erken ödeme tazminatı konmaktadır.

Taksitli satış sözleşmesinde TKHK m. 20 hükmüne göre alacaklıya erken ödeme tazminatı talep hakkı tanınmamıştır. Buna karşın konut finansmanında TKHK m. 37 hükmünde belli şartlarda erken ödeme tazminatının kabul edilebileceği düzenlenmiştir. Tüketici kredilerinde de TKHK m. 27 hükmünde alacaklıya erken ödeme tazminatı talep hakkı tanınmamıştır. Bu bağlamda TKHK m. 37 kapsamı dışındaki sözleşmelerde erken ödeme tazminatı düzenlemesi haksız şart olarak kabul edilir. Borçlu bu durumda haksız şart iddiasıyla erken ödeme tazminatından kaçınabilir¹¹².

Tüketici sözleşmesi niteliğini haiz olmayan sözleşmelerde erken ödeme tazminatı olması durumunda genel işlem şartlarının denetiminin yapılması gerekmektedir. Bu şekilde sözleşmede erken ödeme tazminatı içeren hüküm yazılmamış kabul edilir¹¹³. Erken ödeme tazminatının sözleşmelerde genel işlem şartı niteliğini haiz olup olmadığının tespiti her somut olaya göre değerlendirilmelidir. Somut olayda erken ödeme tazminatına ilişkin sözleşmede hüküm olduğuna ilişkin kredi alan kişiye bilgi verilmemesi halinde genel işlem şartı gündeme geleceğinden erken ödeme tazminatı talep edilemez. Ancak erken ödeme tazminatı için anlaşma yapılması halinde genel işlem şartı gündeme gelmez¹¹⁴.

IV. TÜKETİCİ HUKUKUNDA ERKEN İFA

Tüketici Hukuku'nda erken ifa taksitle satış sözleşmesinde, kredi sözleşmesinde ve konut finansmanı sözleşmelerinde söz konusu olabilmektedir.

A. TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE ERKEN İFA

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK) 17. maddesinde taksitle satış sözleşmesi, satıcının ya da sağlayıcının hizmetin ifasını veya malın teslimini üstlendiği, tüketicinin ise bedeli belirlenmiş kısımlar halinde ödediği sözleşmeler olarak tanımlanmıştır. TBK m. 253/1 hükmünde ise taksitle satış sözleşmesi; satıcının satılan taşınırı satış bedelinin ödenmesinden önce alıcıya teslim etmeyi, satış bedelini de alıcının belli kısımlar halinde ödemeyi üstlendikleri satış olarak yer almıştır.

Taksitle satış sözleşmesi, bir tür veresiye satış işlemi olup, iki tarafa tam borç yükleyen bir sözleşme türüdür. Diğer bir ifade ile bedel ödenmeden mal teslim edilmektedir. Ayrıca sözleşme gereği malın bedeli birden fazla sayıda vade ile

¹¹² Yahya Deryal, ve Yakup Korkmaz. *Tüketici Hukuku*, 3. Baskı, (Ankara: Adalet Yayınları, 2015), 83; Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 238.

¹¹³ Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 241.

¹¹⁴ Sezer Çabri. "Ticari Kredilerde Erken Ödeme Tazminatı ile Erken Ödeme Tazminatının Sınırı", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11 S. 145-146, (2016): 398; Yüce, *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, 240.

ödenmektedir. Bu kapsamda TKHK’da yer alan taksitle satış sözleşmesi tanımında satıcı sözleşmeye konu olan hizmetin ifasını ya da malın teslimini üstlenirken, tüketici de sözleşme bedelini belirlenen vadelerde satıcıya ödemek durumundadır.

TBK m. 253/1 hükmü uyarınca taksitle satış sözleşmesinin konusu sadece taşınır mal ya da haklardan oluşabilir. Taşınmaz mallar ise TBK hükümlerinin uygulama alanı dışındadır. Bununla birlikte tapuya kayıtlı olmayan taşınmaz mallarda farklılıklar görülebilmektedir. Zira tapusuz taşınmazlarda satış işlemi zilyetliğin devri olarak kabul edilir¹¹⁵. Taksitle satış sözleşmelerinde satıcı sözleşmeye konu olan mal ve hizmet bedelini hemen alamamakta ve vadeler dahilinde bedel belirlenmektedir. Tüketici ise taksitle satış sözleşmesi sonrasında ekonomik durumunda artış olduğundan erken ifa yoluna gidebilir. Tüketici toplam borcundan vadesi henüz gelmemiş bir veya birden fazla taksiti ya da borcun tamamını ödeyebilir. TKHK m. 20 hükmüne göre; bu hallerde satıcı özellikle faiz almış ise ödenen miktar dahilinde gereken faiz indirimini yapmakla yükümlüdür. TKHK m. 20 borcun erken ifasının düzenlendiği TBK m. 96’nın bir istisnası olmaktadır. İndirim yapılabilmesinin koşulu, TBK m. 258 hükmünde kalan satış bedelinin bir defada ödenmesi düzenlenmiştir. TKHK m. 20’de ise tüketicinin toplam borcunu önceden ödeyebileceği ya da bir veya birden fazla taksiti ödeyebileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla TKHK’ya göre kalan borç tutarının tamamının ödenmesi koşulu yoktur. Tüketici kalan borcunun tamamını ya da belirlediği kısmı vadesinden önce erken ifa edebilecektir. Satıcı konumundaki alacaklı ise söz konusu ödemeyi kabul etmek ve gereken indirim yapmak zorundadır¹¹⁶. Alıcının tüketicinin erken ifasını kabul etmediği durumda alacaklı temerrüdü hükümleri uygulanacaktır. Burada göz önüne alınması gereken husus ise erken ödeme indirimi için borçlunun ödemesinin bir taksit tutarından az olmamasıdır. Alacaklı da bir taksit tutarından az olan erken ödemeyi kabul etmek zorunda değildir. Aksi durumda tüketicinin küçük meblağlar halinde borcunu ödemesi alıcıyı zor duruma düşürebilecektir¹¹⁷.

TKHK m. 20 hükmünde yer aldığı üzere, “... *faiz ve komisyon aldığı durumlarda ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür*” ifadesi indirim yapılacak tutarın faiz ve komisyon masraflarını içermektedir. Bundan dolayı erken ifada faiz ve diğer bedellerde de indirim yapılması gerekmektedir.

¹¹⁵ Bkz. Y8. HD. 26.06.1997, E.9378, K. 4125, Erişim Tarihi: 30.08.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.

¹¹⁶ Bkz. Hasan Ozanoğlu, *Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1999), 223.

¹¹⁷ Murat İncooğlu, *Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1998), 29; Şahin, “Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa”, 907.

B. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNDE ERKEN İFA

TKHK m. 22 hükmünde tüketici kredisi sözleşmesi tanımı kredi verenin tüketiciye faiz ya da benzeri menfaatler karşılığında ödemeyi erteleme, ödünç ya da benzeri finansman biçimleriyle kredi verme ya da taahhüt etme şeklinde kurulan sözleşme olarak ifade edilmiştir. TBK m. 386 ve devamında düzenlenen faizli tüketim ödünç sözleşmesi aslen tüketici kredi sözleşmesidir. Sözleşme iki tarafa tam borç yüklemektedir. Tüketici kredi sözleşmesine öncelikle TKHK hükümleri uygulanır. TKHK'da hüküm bulunmayan durumlarda ise TBK hükümleri uygulanır¹¹⁸.

Tüketiciler alım gücü düşüklüğü nedeniyle tüketici kredisine başvurmakta dırlar. Bazı durumlarda tüketici kredi sözleşmesi kapsamında borcunu vadesinden önce ödemek isteyebilir. Genel hükümlere göre, kredi veren tüketicinin erken ifasını kabul etmek zorunda değildir. Kredi verenin erken ifayı reddetmesi de alacaklı temerrüdüne neden olmaz. Fakat Kanun Koyucu tüketicileri korumak amacıyla tüketiciye erken ödeme olanağı tanımıştır. Tüketici TBK m. 96'da yer alan hükmün bir istisnası olan TKHK m. 27/I hükmüne göre erken ödeme hakkına sahiptir. Kredi veren ise ödenen tutara göre gereken indirim yapma yükümlülüğündedir. Zira TBK m. 96'ya göre borçlunun vadesinden önce erken ifada bulunması durumunda kanunda, sözleşmede ya da teamülde borca herhangi bir indirim yapılabileceği öngörülmediği hallerde indirim yapılamaz.

TKHK m. 27 hükmü uyarınca tüketicilerin iki şekilde erken ödeme yapabilmeleri mümkündür. Tüketici henüz vadesi gelmemiş olan bir veya birden çok sayıda taksiti erken ödeyebilir ya da borcun tamamını erken ifa edebilir. Tüketici kredilerinde kredi borcunun tamamının ya da bir kısmının erken ifa edilebilmesine imkân tanınmıştır. Tüketici erken ifa durumunda herhangi bir sebep göstermek zorunda değildir. Ayrıca hükmün ikinci fıkrasında erken ödeme durumunda kredi verenin erken ödenen miktara gereken faiz ve diğer unsurlara ilişkin indirim yapma yükümlülüğünün olduğu belirtilmiştir¹¹⁹.

C. KONUT FİNANSMANI SÖZLEŞMESİNDE ERKEN İFA

Konut finansmanı sözleşmesi, TKHK m. 32-39 ile Konut Finansmanı Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde düzenlemiştir. Sözleşmenin tarafları tüketici ve konut finansmanı kuruluşudur. Konut finansmanı sözleşmesi TKHK m. 32 ve Konut Finansmanı Sözleşmeleri Yönetmeliği madde 4/I- (h)'de tanımlanmıştır. Buna göre konut finansmanı sözleşmesi; tüketiciye finansal kiralama ile konut kiralanması, konut edinmesi için kredi kullanılması, maliki olduğu konutun teminat

¹¹⁸ Esra, Gültekin. "6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Borçları", *SÜHFD.*, C. 29, S. 4, (2021): 3087.

¹¹⁹ Sezer, Çabri. *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 435.

gösterilmesi ve mevcut kredilerin yeniden finansmanı için kredi kullanılması yoluyla kurulabilmektedir¹²⁰.

Tüketiciye konut finansmanı sözleşmesinde bir ya da birden çok taksiti erken ifa veya borcun tamamını erken ifa imkânı tanınmıştır. Kural olarak vadeye bağlı borçlarda tüketici erken ifaya zorlanamaz. Bununla birlikte daha önce belirtildiği üzere TBK m. 96 hükmü uyarınca borçluya vaktinden önce borcunu erken ifa imkânı tanınmaktadır. Vade borçlu lehine olduğundan, borçlu vadeden yararlanmadan borcunu erken ifa edebilir.

Konut finansmanı ile kredi alan tüketici, kredi borcunun vade sayısını azaltmak ya da borcunu kapatmak isteyebilir. TKHK m. 37/f.1 hükmüne göre, tüketici vadesi gelmemiş olan bir ya da birden fazla sayıda taksit ödemesini veya borcun tamamını erken ifaya konu edebilmektedir. TBK m. 96'ya göre borçlu erken ifada indirim yapılmasını talep edemez. Konut finansmanı sözleşmeleri ise bunun bir istisnasıdır. TKHK m. 37/f.1 hükmü uyarınca borçlu erken ifada bulunduğu anda, konut finansmanı kuruluşuna miktara göre gereken faiz ve diğer unsurlara ilişkin indirim yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu düzenleme tüketicileri erken ifaya teşvik etmektedir. Erken ödeme hakkı tüketicilere kanunen tanınmıştır. Konut finansmanı kuruluşunun sözleşme koşullarına koyacakları erken ödeme indirimi olmayacağına ilişkin koşul ise TKHK m. 5'te düzenlenen haksız şart niteliğine haizdir¹²¹. TBK m. 27 ve TKHK m. 5 hükümleri uyarınca da hükümsüzlük yani sözleşmede erken ödeme indirimi olmayacağına ilişkin koşulun geçerli olmaması söz konusudur.

TKHK 37/1 erken ödeme indirimi yükümlülüğü getirmekle birlikte, TKHK 37/2'de özel şartlara dayanarak erken ödeme durumunda erken ödeme tazminatı ödenebileceği düzenlenmiştir. Bir paragraf halinde bu maddeye ve doktrindeki açıklamalarına da değinelim. Özellikle tüketici hukukunda erken ifa başlıklı çalışmalarında ve konut finansmanına ilişkin çalışmalarda bu husus açıklanıyor.

V. İSPAT

Borçlar hukukunda erken ifa, borçlunun belirlenen ifa zamanından önce borcunu yerine getirmesi durumunu ifade eder. Ancak, borcun erken ifa edildiğinin ispatı, hukuki süreçlerde önemli bir yer tutmaktadır.

Borcun erken ifa edilmesinin ispatı hususunda ifanın ispatına dair hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle borçlu borcunu ifa ettiğini ispat etmekle yükümlüdür. Borçlu borcunu ifa etmesine rağmen bunu ispat edemez ise borç sona ermiş olmaz. Bu bakımdan ifanın ispat edilmesi önemlidir. İfanın ispatı hususunda TBK borçlu yanında alacaklıya da birtakım mükellefiyetler yüklemiştir.

¹²⁰ Şahin, "Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa", 893, 894.

¹²¹ Yakup Akkaya, "Konut Finansmanı Sözleşmelerinde Erken Ödeme İndirimi ve Tazminatı", *Güm-rük ve Ticaret Dergisi*, S. 8, (2016): 59.

TBK m. 103 hükmü uyarınca alacaklının borcunu ödeyen borçluya senedi iade etme, makbuz verme gibi yükümlülükleri bulunmaktadır¹²².

Borcun erken ifa edildiğinin ispatı, genel olarak birkaç ana ilkeye dayanır¹²³. Bu ilkeler, tarafların yükümlülüklerini yerine getirme zamanı ve şekliyle ilgili açık bir kanıt sunmayı içerir. Erken ifa durumunun en güçlü ispat aracı, ilgili belgeler ve kayıtlar üzerinden sağlanır. Borçlunun, borcunu erken ifa ettiğini gösteren belgeler arasında banka havaleleri, ödeme makbuzları, alacaklıya yapılan yazılı bildirimler ve diğer finansal dokümanlar bulunur. Bu belgeler, erken ödemenin gerçekleştiğini ve alacaklıya teslim edildiğini kanıtlar. Erken ifa durumunu ispat etmek için tanık beyanları da kullanılabilir. Taraflar arasında yapılan işlemleri gözlemleyen üçüncü şahısların, ödeme veya ifa sürecine dair tanıklıkları, erken ifanın gerçekleştiğini doğrulayan önemli bir kanıt olabilir. Taraflar arasında imzalanmış sözleşmeler ve ek anlaşmalar da erken ifanın ispatında rol oynar. Özellikle sözleşmede ifa tarihi ve şartları belirlenmişse, bu belgeler erken ifanın değerlendirilmesinde kullanılabilir. Günümüzde, dijital ödeme sistemleri ve elektronik kayıtlar, erken ifanın ispatında önemli bir rol oynamaktadır. Elektronik transferler, dijital imzalar ve diğer elektronik kanıtlar, borcun erken ödendiğini gösterebilir.

Kanun alacaklının borçluya verdiği makbuza bazı karineler bağlamıştır. TBK m. 104/1 ve m.104/2 hükümleri uyarınca dönemlik edimler için alacaklının çekince belirtmeden verdiği makbuz söz konusu ise önceki dönem edimler de ifa edilmiş kabul edilir. Alacaklının anaparanın tamamına makbuz vermiş olması halinde faizlerini de aldığı kabul edilir.

Vadenin borçlu lehine olduğu kadar alacaklı lehine de olduğu sözleşmenin niteliğinden ve durumdan anlaşılıyorsa, borçlunun erken ifasını kabul etmeyen alacaklının ifayı reddetme sebebini ispatlaması gerekecektir. Borçlu ise edimi alacaklıya gerektiği gibi önerdiğini ispat etmekle yükümlüdür. Alacaklı ise buna karşılık borçlunun önerdiği edimi kabulden kaçınmasında haklı olduğunu ispat etmek durumundadır.

Hukuki süreçlerde erken ifanın ispatı, genellikle yargı organları yani yetkili ve görevli mahkemeler tarafından değerlendirilip sonuca bağlanmaktadır. Tarafların sözleşme ve yasal düzenlemeler çerçevesinde hangi yükümlülükleri yerine getirmesi gerektiğinin belirlenmesi önemlidir. Erken ifanın geçerliliği, bu yükümlülüklerin ne zaman yerine getirildiğiyle ilişkilidir. Erken ifayı kanıtlamak için gerekli tüm belgelerin ve kanıtların toplanması gereklidir. Bu delillerin hukuki süreçte sunulabilir ve geçerli olması önemlidir.

¹²² Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 657; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 1128.

¹²³ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 938.

SONUÇ

Çalışmada borcun erken ifası ile hüküm ve sonuçları incelenmiştir. Buna göre erken ifanın temel hukukî sonucu, söz konusu borcun sona ermiş olmasıdır¹²⁴. Bir borç ilişkisinde borcun ifa edilmesi amaçlanmaktadır. İfanın gerçekleştirilmesi için birtakım unsurlar yerine getirilmelidir. Bu unsurlar; konu, borçlu, alacaklı, yer ve zaman olarak sıralanabilir. TBK m. 90 ve devam hükümlerinde düzenlenmiş olan ifa zamanı sözleşmede taraflarca kararlaştırılabilir. İfanın zamanında gerçekleşmemesi durumunda ise borç ilişkisinin amacına ulaşamadığı kabul edilir. Borcunu zamanında ifa edemeyen borçlunun da bunun hüküm ve sonuçlarına katlanması gerekmektedir. Bazı hallerde borcun ifası kadar erken ifası da söz konusu olabilmektedir. Kural olarak erken ifa sonucunda edimde indirim yapılmaması, erken ifanın iadesinin talep edilmemesi ve erken ödeme tazminatı sonuçları doğar. Bununla birlikte özellikle tüketici işlemlerinde birtakım istisnalar olabilmektedir.

Kural olarak erken ifa mümkündür. Bununla birlikte erken ifanın yapılabilmesi için öncelikle borcun geciktirici şarta ya da vadeye bağlanmış olması gerekir. Zira geciktirici şarta ya da vadeye bağlı olmayan sözleşmelerde, borcun doğumu ile ifa zamanının aynı ana denk gelmesi söz konusudur. Bu durumda erken ifanın gerçekleşme olanağı yoktur. Erken ifanın yasaklanmış olması da erken ifaya engel olmaktadır. Yasaklama söz konusu olduğunda borçlu vadenin dolmasını beklemek durumundadır. Ayrıca erken ifa nedeniyle alacaklının bir masrafı olacaksa, masraf borçlu tarafından karşılanmalıdır. Aksi durumda alacaklının erken ifa talebini kabul etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu durum alacaklının temerrüdüne de neden olmaz. Zira ifa zamanı genelde borçlunun menfaatine uygun düzenlenmiş olsa da gerçekleştirilen ifanın alacaklının menfaatine uygun olması beklenmektedir.

TBK m. 96'da yer alan hüküm uyarınca kural olarak erken ifada indirim yapılmaz. Borçlu her ne kadar lehine olan vadeden feragat etmiş olsa da alacaklıyı alacağından bir kısmını feragat etmeye zorlayamaz. Faiz beklentisi olan faizli borçlar için de bu kural geçerli olmalıdır. Bununla birlikte TBK m. 96'da sözleşme, adet, kanun gereğince indirim yapılabileceği düzenlemesi yapılmıştır. Taraflar erken ifa yapılması durumunda alacaklının kazanç kaybını telafi etmesi amacıyla erken ödeme tazminatının ödenmesine karar verebilirler. Bununla birlikte sözleşmede erken ödeme tazminatına ilişkin koşulların genel işlem şartı niteliğine haiz olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sözleşmede erken ödeme tazminatı miktarının belirlenmesi alacaklıya verilebileceği gibi belli oranda erken ödeme tazminatının verilmesi de kararlaştırılabilir. Fakat alacaklının erken ödeme tazminatını hakkın kötüye kullanımı yasağına ve dürüstlük kuralına uygun hareket ederek belirlemesi gerekmektedir.

¹²⁴ Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 560.

TKHK'da yer alan erken ifa hükümlerinde ise borçlunun borcunu erken ifa ettiğinde, erken ödeme indirimi alabileceği düzenlenmiştir. Erken ifaya ilişkin hükümler emredici nitelikte olup, tüketiciyi korumaya yöneliktir. Borçlunun borcun bir kısmını ya da tamamını erken ödemesi durumunda tüketicinin ödeme yaptığı tarih esas alınarak erken ödeme indirimi uygulanır.

Borcun erken ifa edilmesi halinin ispatı ise, taraflar arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. İspat sürecinde belgelerin, tanık beyanlarının ve elektronik kayıtların etkili bir şekilde kullanılması, erken ifanın doğruluğunu ve geçerliliğini kanıtlamada yardımcı olabilir. Hukuki süreçlerde bu tür durumların doğru bir şekilde ele alınması, taraflar arasındaki anlaşmazlıkların çözülmesini ve hakların korunmasını sağlar.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Yakup. “Konut Finansmanı Sözleşmelerinde Erken Ödeme İndirimi ve Tazminatı”, *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, S. 8, (2016): 52-61
- Antalya, Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Ateş Derya. “Borçlunun Temerrütünde Aynen İfa Kavramının Edim Özellikleri Yönünden Değerlendirilmesi”, *İNÜHFD*, C. 13 S. 2, (2022): 447-461.
- Belen, Herdem. *6098 sayılı Borçlar Kanunu Genel Hükümler (Kısa Şerh)*, İstanbul: Beta Basım Yayım, 2014.
- Bilge, Necip. *Hukuk Başlangıcı*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2017.
- Çabri Sezer. “Ticari Kredilerde Erken Ödeme Tazminatı ile Erken Ödeme Tazminatının Sınırı”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11 S. 145-146, (2016): 393-416.
- Çabri, Sezer. *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, Ankara: Adalet Yayınları, 2021.
- Deryal, Yahya ve Korkmaz, Yakup. *Tüketici Hukuku*, 3. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları, 2015.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Legem Yayınevi, 2023.
- Gernhuber, Joachim. *Die Erfüllung und Ihre Surrogate*, Tübingen: J.C.B Mohr, 1983.
- Gözübüyük, Abdullah Pulat. *Mücbir Sebep ve Beklenmeyen Haller*, Ankara: Gönül Kitabevi, 1945.
- Gülerci, Altan Fahri. *Meslek Yüksekokulları, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri İçin Borçlar Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014.
- Güneylioğlu, Aygül Kızılay. *İfa Zamanı ve Erken İfa*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- Gültekin, Esra. “6502 Sayılı Kanun Kapsamında Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Borçları”, *SÜHFD.*, C. 29, S. 4, (2021): 3079- 3120.
- Hatemi, Hüseyin ve Gökyayla, Emre. *Borçlar Hukuku Genel Bölümler*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011.
- İnceoğlu, Murat. *Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması*, İstanbul: Beta Yayınları, 1998.
- Kasap, Gözde. “*Tüketici Hukukunda Erken İfa*”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Kazancı Hukuk Yargıtay Kararları, Erişim Tarihi: 30.08.2024. <https://www.kazancihukuk.com/>.
- Keskin, Ayşe Dilşad. “Kesin Vadeli İşlemlerde İfa Etmeme: Temerrüt ve İmkânsızlık”, *GÜHFD*, 11, S.1-2, (2007): 209-231.
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2022.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Hatemi, Hüseyin, Serozan, Rona ve Arpacı, Abdülkadir. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa ve İfa Engeli Haksız Zenginleşme, C 3*, İstanbul: Filiz Yayınevi, 2016.
- Koziol, Helmut ve Welser, Rudolf. *Grundriss des Bürgerlichen Rechts Band II*, Manzschelche Verlags-Und Universitätsbuchhandlung, 2007.

- Kurt, Leyla Müjde. *Yüklenicinin Eseri Teslim Borcunda Temerrüdü*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2012.
- Kurtulan, Gökçe. “Türk Hukukunda İmkânsızlık ve Aşırı İfa Güçlüğü Kurumlarının Karşılaştırılması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 32, S.3, (2016): 197.
- Medicus, Dieter ve Lorenz, Stephan. *Schuldrecht I*, Verlag C.H. Beck München, 19. Germany: Auflage, 2010.
- Oğuzman, M. Kemal ve Barlas, Nami. *Medeni Hukuk*, 27. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021.
- Oğuzman, M. Kemal ve Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.
- Oğuzman, M. Kemal ve Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 21 Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2023.
- Ozanoğlu, Hasan. *Tüketici Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1999.
- Özel, Çağlar ve Zevkliler, Aydın. *Tüketici Korunması Hukuku*, Ankara: Seçkin yayıncılık, 2016.
- Reisoğlu, Seza. “Konut Edinme Amaçlı Konut Finansmanı Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları”, *Bankacılar Dergisi*, S. 61, (2007): 75-84.
- Reisoğlu, Safa. *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2012.
- Seliçi, Özer. “Kesin Vadeli İşlemler”, *MHAD*, S. 3, (1968): 92-107.
- Serozan, Rona, Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Hatemi, Hüseyin ve Serozan, Arpacı Abdülkadir. *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 3. Cilt, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme*, İstanbul: Filiz Yayınevi, 2002.
- Şahin, Musa Furkan. “Tüketici Sözleşmelerinde Erken İfa”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 80, S.3, (2022): 881-924.
- Tandoğan, Haluk. *Türk Mesuliyet Hukuku*, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Akman, Sermet, Burcuoğlu, Haluk ve Altop, Atilla. *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Filiz Yayınevi, 1993.
- Thilo, Emile ve Esen, Bülent. “Laesio Enormis ve Clausula Rebus Sic Stantibus ile Bir Para Borcunda Mücbir Sebep Hakkında Not”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1, S.3, (1935): 849.
- Tunçomağ, Kenan. *Türk Borçlar Hukuku, Cilt 1: Genel Hükümler*, İstanbul: Sermet Matbaası, 1976.
- Tunçomağ, Kenan. “Borçlar Hukuku”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 29, S.1-2, (2011): 374-395.
- von Tuhr, Andreas ve Escher, Arnold. *Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts*, zweiter Band, Dritte Auflage, Schulthess, Zürich, 1974.
- Von Tuhr, Andreas ve Peter, Hans. *Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts*, Zürich, 1974.
- von Tuhr, Andreas. *Borçlar Hukuku Cilt 1-2*. Çev. Cevat Edege, Ankara: Olgaç Matbaası, 1983.

- Weber, Rolf. *Berner Kommentar zum Schweizerisches Zivilgesetzbuch Das Obligationenrecht*, 2. Auflage, Stampfli Verlag Bern, 2005.
- Yavuz, Nihat. *Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, Cilt 1, Madde 1-338, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Yüce, Melek Bilgin. *Alacaklı ve Borçlu Açısından İfa Zamanı*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.
- Yüce, Melek Bilgin. “Borçlu Açısından Erken İfa ve Sonuçları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 17, S.192, (2022): 99-111.
- Yücel, Özge. “Covid 19 Salgınının Borç İlişkilerine Hukuksal Etkileri”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 15, S. 166, (2020): 1189-1202.